

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Krátké dějiny Jeruzalémského království

Richard Bolla

Vedoucí práce:

Mgr. Věra Tydlitátová, ThD.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a veškeré použité prameny, literaturu a jiné zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

V Plzni 20. 3. 2012

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Palestina před křižáky	6
3. Příchod Turků.....	7
4. Koncil v Clermontu a vyhlášení první křižové výpravy	8
5. Tažení křižáků na Východ	10
5.1. Vůdcové výpravy.....	11
5.2. Cesta do Sýrie	13
5.3. Obléhání Antiochie.....	14
5.3.1. Spory o Antiochii	15
5.4. Nový nepřítel a cesta na Jeruzalém	16
5.5. Jeruzalém – konečný útok	17
6. Počátky křižácké Palestiny: Ochránce Božího hrobu.....	18
7. Balduin I., zakladatel Jeruzalémského království.....	20
7.1. Hrabství Edessa.....	20
7.2. Balduinův nástup na jeruzalémský trůn.....	21
7.3. Vznik Tripolského hrabství	21
7.4. Konsolidace království	22
7.5. Poslední léta, smrt a nástupnictví	22
8. Balduin II.	23
9. Rytířské řády	24
10. Fulko z Anjou.....	24
10.1. Vývoj po smrti Fulka a pád Edessy.....	25
11. Druhá křižová výprava	26
12. Balduin III.....	27
13. Amaury	28
13.1. Boj o Egypt.....	28
13.2. Další spojenectví Byzance a Jeruzaléma, Amauryho smrt	30
14. Saladinův vzestup.....	30

15. Balduin IV.	32
16. Válka se Saladinem a pád Jeruzaléma	33
17. Třetí křížová výprava	34
17.1. Spor o jeruzalémskou korunu	35
18. Akkonské království ve 13. století	36
18.1. Pátá křížová výprava	36
18.2. Šestá křížová výprava a mocenské zájmy Štaufů	37
18.3. Ludvík IX. a sedmá křížová výprava	38
18.4. Mongolský vpád	38
18.5. Mamlúci a zánik křižáckých států	38
19. Závěr	40
20. Seznam zdrojů	42
20.1. Literatura	42
20.1. Online zdroje	43
21. Resumé	44
22. Přílohy	45

1. Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou dějiny Jeruzalémského království, státu, jenž vznikl po úspěšném dobytí Palestiny vojsky první křížové výpravy v roce 1099. Jeruzalémské království se v Syropalestině udrželo téměř dvě stě let; za datum pádu Jeruzalémského království se obecně považuje rok 1291, kdy muslimové dobyli křižácký Akkon.

Cílem práce je rozebrat politické dějiny Jeruzalémského království. Hluběji se přitom práce zabývá dvěma klíčovými momenty jeho existence: (1) první křížovou výpravou a (2) bitvou u Hattínu, jež bezprostředně vedla k vyhlášení třetí křížové výpravy a postupnému úpadku státu.

Jeruzalémské království bylo založené několik tisíc kilometrů od vlasti jeho zakladatelů se zcela cizím prostředím, v zemi pro ně zcela cizí s naprosto odlišným kulturním pozadím a politickou realitou. K pochopení toho se práce zabývá také stručným náhledem na dějiny Palestiny v předkřižáckém období: na zápas Byzantské říše s Araby a vpád Turků v 11. století.

Historii Jeruzalémského království lze snadno rozdělit do dvou částí podle staletí, na dvanácté a třinácté. Líčení 12. století se dále dělí podle vlády jednotlivých králů, s výjimkou několika vsuvek, které si svým významem zaslouží samostatnou kapitolu (např. druhá křížová výprava), nebo jinak vybočují (např. vzestup Saladinův). 13. století je pak stoletím postupného úpadku a zániku Jeruzalémského království.

2. Palestina před křížáky

Předtím, než Palestinu dobyli ve jménu „svaté věci“ Evropané, byla tato země téměř 500 let pod vládou muslimů, z toho čtyři staletí pod vládou Arabů. Palestina je kolébkou křesťanství, jež zde bylo přítomno již od svého vzniku a v době arabského dobytí, byla i většina obyvatelstva křesťanská. Žila zde i komunita Židů, která i přes římské a byzantské ústrky nikdy v Palestině nezanikla. Židé byzantskou vládu upřímně nenáviděli a muslimské dobyvatele nadšeně vítali jako své osvoboditele.¹

Muslimové neměli v úmyslu obyvatelstvo podrobených zemí obracet násilím na svou víru; muslimové byli k jinověrcům tolerantní. Muslimové se nicméně stali privilegovanou vrstvou nové společnosti a chalífa Umar, organizátor rodícího se arabského impéria, se záměrně snažil o segregaci muslimů od jinověrců.²

Přestože za muslimské vlády získali křesťané a Židé status *dhimmi* a museli platit zvláštní daň zvanou *džizja*, byli Arabové v Palestině, stejně jako i v dalších podrobených oblastech, nábožensky snášenliví.³ Ačkoliv sice jinověrci nebyli nuceni konvertovat k islámu, měli zakázáno se proti islámu rouhat, odvracet muslimy od islámu nebo se ženit s muslimkami.⁴ Křesťané si směli ponechat své svatostánky, bylo jim však zakázáno obnovovat zničené nebo stavět nové. Náboženské minority si ponechali vlastní samosprávu, která byla uplatňována zcela svobodně, pokud plnily vzorně své povinnosti vůči muslimskému státu (tedy zejména daně).⁵

Křesťanským poutníkům, kteří směřovali do Palestiny, byla země otevřená a poutníkům se dostávalo ochrany. Do Palestiny po muslimském dobytí začali proudit také muslimští Arabové, aby se zde trvale usadili; původem je jednalo hlavně o rodáky z jižní Arábie.⁶ Muslimskou komunitu dále posilovali lidé, kteří k islámu konvertovali. Arabština brzy jako obcovací jazyk vytlačila řečtinu i přesto, že kromě arabských přistěhovalců se etnické složení Palestiny takřka nezměnilo. Co se náboženského rozprostření týče, tak křesťanský živel zůstal silný především v pobřežních městech hellénského původu a ve svatých městech Betlémě, Nazaretu a Jeruzalémě. Židům byl povolen návrat do Jeruzaléma, do kterého měli vstup zakázán celých pět set let (135 – 358),⁷ a kde vyrostla početná židovská komunita. Populace židovských posvátných města Safed či Tiberias, byla židovská téměř výlučně.⁸

Muslimové se dále soustředili na územní expanzi do Byzance. Jejich úsilí vyvrcholilo v obléhání Konstantinopole poprvé v letech 674–678 a podruhé v letech

¹ Gil (1997), *A History of Palestine 634-1099*, p. 61.

² Tauer (2006), *Svět islámu*, pp. 49-50.

³ Asbridge (2005), *The First Crusade*, p. 18.

⁴ Runciman (2005), *The First Crusade*, p. 6.

⁵ Tauer (2006), *op. cit.*, pp. 50-51.

⁶ Tauer (2006), *op. cit.*, p. 48.

⁷ Gil (1997), *op. cit.*, pp. 68-69.

⁸ Runciman (2005), *op. cit.*, p. 10.

717–718, ovšem dobýt hlavní město byzantské říše se jim nepodařilo. Fiasko druhého arabského obléhání Konstantinopole, zároveň znamenalo konec arabských územních zisků na úkor Byzance. Hranice mezi Byzancí a chalífátem se ustálila na pomezí východní Anatólie, kde byzantská administrativa vyvinula themní systém, který měl chránit anatólské vnitrozemí. Na arabsko-byzantském pomezí docházelo k častým potyčkám mezi byzantskými *stratiotai* – vojáky-rolníky, kteří byli v thematech trvale usazeni a arabskými pohraničními jednotkami, což v praxi znamenalo téměř neustálý válečný stav, ačkoliv mezi říší i chalífátem panovalo momentálně příměří. Čas od času ta či ona strana provedla rozsáhlejší invazi na území protivníka, nicméně k významným a trvalým územním změnám nedocházelo; tyto výpravy měly tak spíše kořistní, než dobyvačný charakter.⁹

Koncem 10. století začala upadat moc abbásovského chalífátu, zatímco v Egyptě se rodil šíitský stát Fátimovců a na severu nabírala byzantská říše opět na síle. Byzantský císař Nikeforos II. Fókas, připojil k Byzanci Kilíkii s křesťanským arménským obyvatelstvem a syrské velkoměsto Antiochie. Císař Basileios II. pak uzavřel smlouvu s Fátimovci o rozdělení sféry vlivu na Blízkém východě: Byzanci připadla Sýrie, Egyptu Palestina. Tento stav, původně zamýšlený jako pouhé desetileté příměří, vydržel téměř půlstoletí a pro Palestinu znamenal období klidu a prosperity.¹⁰

3. Příchod Turků

Seldžutští Turci pocházejí ze střední Asie, z oblasti u Aralského jezera a k islámu se obrátili v 10. století. Turci se dělili na kmeny, které se sdružovaly v kmenové svazy. Seldžukové byli nejsilnějším kmenem svazu Oguzzů.¹¹ Na západ do civilizovaného islámského světa přicházeli jako žoldnéři, postupně se však začali emancipovat a měnit v politickou sílu. V roce 1037 Seldžukové ovládli Chorásán a své zájmy upínali na jih. V roce 1040 porazili Turci v bitvě u Dandáqánu armádu ghaznovců, čímž se jim otevřela cesta do Íránu a o patnáct let později dobyl Tugril Beg Bagdád, čímž ovládli chalífát Abbásovců. Ze svého nového centra v Iráku se Seldžukové přirozeně dostali do konfliktu se dvěma dalšími velmocemi Středomoří – Byzancí a fátimovským Egyptem.

V Anatólii se první skupiny tureckých nájezdníků objevily již v 30. let 11. století.¹² V roce 1071 porazil seldžucký sultán Arp Arslan byzantskou armádu v bitvě u Mantzikertu a zajal císaře Romana IV. Diogena. Byzantská říše se propadla do chaosu, v němž jednotliví uchazeči trůnu soupeřili o pozice, zatímco naprostá většina

⁹ Runciman (2005), *op. cit.*, pp. 10-11.

¹⁰ *Ibid.*, p. 11.

¹¹ Tauer (2006), *op. cit.*, p. 173.

¹² „SALJUQS“, *Encyclopedia Iranica*, [2011-12-11]: <http://www.iranicaonline.org/articles/saljuqs-iii>

Anatolie – hospodářského srdce Byzance – padla do rukou Turků.¹³ Turci netvořili jednotnou sílu; do Anatólie přicházelo množství kmenů a tureckých dynastií, které si podrobovaly různé části země.

Turecký vpád se nevyhnul ani Palestině. Roku 1171 vpadli Turci do Sýrie a Palestiny, již dobyli bez většího odporu. Centry jejich moci se staly Aleppo a Damašek, později hlavní města dvou tureckých sultanátů v Sýrii.¹⁴ Vpád Turků znamenal pro Palestinu především politicko-hospodářský otřes a úpadek. V Palestině, především ve vnitrozemí, se začali usazovat ve větší míře sunnitě, zatímco vzdálenější pobřežní města byla ovládána jednotlivými arabskými emíry, vyznáním šíitů, kteří uznávali fátimovského chalífu.¹⁵ Emírové však byli nejednotní a jejich městské emiráty mezi sebou často soupeřily. Turci nebyli tak tolerantní vládcové, jako Arabové před nimi; křesťané byli utlačováni a poutníci ze západu napadáni.¹⁶

4. Koncil v Clermontu a vyhlášení první křížové výpravy

Nestabilita v Byzanci trvala deset let, než se trůnu v roce 1081 chopil Alexios Komnenos. Tomu se v letech 1081-85 podařilo odrazit invazi jihoitalských Normanů a poté se vypořádat s invazí turkických Pečeněgů, čímž stabilizoval situaci v říši a mohl svou pozornost obrátit na východ. Slabostí byzantské obrany byl nedostatek byzantských branců, a tak nedostatek mužů byzantští císařové vynahrazovali placenými žoldněři – Skandinávci, Anglosasy, Pečeněgy a dokonce i Turky; císařova osobní stráž byla varjažská garda. Pokud měl Alexios znovuzískat Anatólii pro Byzanc, potřeboval k tomu žoldněře z Evropy. Za tím účelem se obrátil na papeže Urbana II.

Urban II. se stal papežem v roce 1088. Jeho pozice byla od počátku velmi vratká. Mezi papežstvím a Svatou říší římskou zuřil boj o investituru a zrovna v té době měl římsko-německý císař Jindřich IV. navrch: měl ve svých rukou samotný Řím a na stolec svatého Petra dosadil sobě loajálního vzdoropapeže Klimenta III.¹⁷ Urbana II. tak většina křesťanů neuznávala. Krize autority a prestiže papežství však nemají kořeny jen v boji o investituru; již od rozpadu římské říše se ústřední církevní organizace drotila a ještě kolem roku 1000 byli církevní hodnostáři ve Francii, Hispánii, Anglii či v německých zemích, na papežské moci prakticky nezávislí.¹⁸ Od nástupu Urbana II., který byl oddaným stoupencem svého předchůdce Řehoře VII., se však situace začala postupně obracet ve prospěch papežství a v roce 1094 se Urban II. zmocnil Říma.

¹³ Nicolle (2001), *The Crusades*, p. 26.

¹⁴ Hrochová; Hroch (1996), *Křižáci ve Svaté zemi*, p. 47.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Hancock (2003), *Saladin and the Kingdom of Jerusalem*, p. 6.

¹⁷ Bridge (1995), *Křížové výpravy*, p. 27.

¹⁸ Asbridge (2005), *op. cit.*, p. 12.

Urban II. měl zájem na zlepšení vztahů mezi západní a východní církví, poznamenaných Velkým schismatem z roku 1054. Císařovi zástupci se dostavili na koncil do severoitalské Piacenzi, který se konal v březnu 1095. Zde vylíčili utrpení východních křesťanů i osud křesťanských svatých míst z rukou muslimských dobyvatelů a žádali západní křesťany o vojenskou pomoc při jejich znovudobývání. Papež sice císařovým emisarům pomoc přislíbil, bezprostředně však nepodnikl nic. Zrodil se nápad vyslat ze západu vojenskou výpravu.¹⁹

Odkud se však tato idea křížové výpravy vzala? Západní křesťané nebyli nezkušení, pokud jde o boj s muslimy; bojovali s nimi na Pyrenejském poloostrově a na Sicílii. „Nápad přenést válku proti muslimům do východního Středomoří (aniž by se ovšem nějak vyřešilo, jak), se, jak se zdá, zrodil v hlavě Urbanova slavného předchůdce Řehoře VII., který navrhoval uspořádat vojenskou výpravu na pomoc východním křesťanům proti seldžuckým Turkům. Jelikož Urban dále nesl Řehořovy ideje, byl jeho *pedisequem*, jak se sám označil (následovníkem, pozn. Bolla), můžeme předpokládat, že cítil povinnost Řehořův nápad realizovat.“²⁰

Řehořovi také nebyla cizí agresivní rétorika, jež se zachovala v jeho dopisech, pokud jde o církevní propagandu v boji křesťanů s muslimy a Urban na něho ve vlastních projevech zřetelně navazuje.²¹

V letech 1095-1096 pobýval Urban II. ve Francii, kde se věnoval jednak interním církevním záležitostem, ale také sbíral informace o Blízkém východě, v čemž mu byli nápomocni zejména mniši z Cluny, kteří měli velké zkušenosti s poutěmi do Palestiny. Na listopad 1095 svolal Urban II. koncil do Clermontu. Ještě před koncilem se sešel se svými přáteli, biskupem Adhémarem z Le Puy a Raymondem IV., hrabětem z Toulouse, se kterými křížovou výpravu diskutoval ještě před jejím vyhlášením.²²

Koncil se konal od 18. do 28. listopadu a sešli se na něm významní církevní hodnostáři z celé Francie. Jeho nejdůležitějším momentem se stal 27. listopad; papež Urban vystoupil s veřejným projevem, v němž vyzval Evropany k tažení na Východ, za osvobození svatých míst z rukou nevěřících. Urbanův apel našel nesmírnou odezvu zejména u prostých vrstev obyvatelstva; reakce francouzských feudálů, k nimž Urban svou výzvu především směřoval, byla o poznání chladnější.²³

Urban II. věnoval celý následující rok sbíráním podpory pro svoji věc: Vánoce strávil v Limoges u Adhémara a Raymonda z Toulouse, v únoru pobýval v Angers a Le Mans, v březnu v Tours a v létě v Nîmes.²⁴ Křížová výprava, tak jak byla vyhlášena, nebyla pomocí, o jakou stál císař Alexios, tedy žoldnéři ochotní bojovat za

¹⁹ *Ibid.*, p. 16.

²⁰ Baldwin (1967), *A history of the Crusades*, Vol. 1, p. 223.

²¹ Riley-Smith (2003), *The First Crusade and the idea of crusading*, p. 16

²² *Ibid.*, p. 13.

²³ Hrochová (1982), *Křížové výpravy ve světle soudobých kronik*, p. 28.

²⁴ Riley-Smith (2003), *op. cit.*

něho v byzantské armádě pod Alexiovým velením. O ničem takovém se papež v Clermontu ani nezmínil – alespoň podle dochované verze jeho clermontského projevu z pera Roberta Mnicha.²⁵

Urban se snažil rozdmýchat nadšení šlechty. Vedle duchovních odměn mnoho křížáků přilákala vidina kořisti a velmi silnou motivací byla pravděpodobně také touha po slávě.²⁶ Dalším významným faktorem byla touha po půdě. „*Tato země, ve které žijete, obklopená z jedné strany mořem a z druhé strany horskými vrcholky, může stěží uspokojit mnohé z vás ... Proto se zabijíte a pohlcujete jeden druhého ... Zmocněte se země, která je hanebně obsazená, která však byla dána Bohem dětem Izraele a která, jak říká Písmo, oplývá mlékem a strdím.*“²⁷ Křížová výprava tak byla podnikem i pro ty, kteří doma nezískali žádnou půdu, typicky mladší syny z urozených rodin, pro něž z rodinného dědictví nezbylo nic; takovým mužem byl i Balduin z Boulogne, budoucí jeruzalémský král, původem nejmladší ze tří bratrů.

5. Tažení křížáků na Východ

Jako první na východ vyrazily křížácké poutnické houfy vedené lidovými kazateli. Ze severní Francie a Porýní vyrazily již na počátku roku 1096 houfy vedené Petrem Poustevníkem a rytířem Gautierem Bezzemkem. Těm se podařilo projít přes německé země a Uhersko až do Byzance. Byzantinci špatně ozbrojené a organizované křížáky poté, co způsobili na byzantském území problémy a drancovali, převezli přes Bospor do Anatólie a utábořili je poblíž velkých měst Nikomedie, kterou drželi Byzantinci, a Nikaia, která už patřila Turkům. Petrovi poutníci z tábora, pravidelně pořádali nájezdy do širokého okolí, což popudilo sultána Kilič Arslana, který proti nim vytáhl a většinu pobil, včetně Gautiera Bezzemka. Samotný Petr Poustevník v době zkázy svých druhů pobýval v Konstantinopoli a jejich tragickému osudu unikl; posléze se připojil k výpravě evropských velmožů a i nadále hrál v historii výpravy významnou roli.²⁸

Později se v Evropě zformovaly ještě další poutnické výpravy, jmenovitě výprava Emericha z Leisingenu z Porýní, bavorská výprava kněze Gottschalka a česká výprava Volkmarova.²⁹ Tyto výpravy prosluly zejména pogromy a zabíjením Židů v německých městech i v Praze. Proti jejich drancování protestovali biskupové měst, kterými křížáci procházeli, většinou však bez úspěchu. Žádný z těchto houfů se na byzantské území nikdy nedostal, byly rozprášeny vojskem uherského krále Kolomana.

²⁵ Srv.: Hrochová (1982), pp. 24-28.

²⁶ Riley-Smith (1983), „The motives of the earliest crusaders and the settlement of Latin Palestine“, *The English Historical Review*, 98/389, p. 723.

²⁷ Hrochová (1983), *op. cit.*, p. 26

²⁸ „Peter the Hermit“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-01-23]: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/453856/Peter-the-Hermit>

²⁹ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 35.

5.1. Vůdcové výpravy

Armády křížáckých velmožů se shromažďovaly a odděleně postupovaly ke Konstantinopoli. Feudálové, kteří se první křížové výpravě podvolili, pocházeli z frankofonní oblasti, kde měl papež Urban II. nejsilnější vliv. V německých oblastech byl papežův projekt odmítnut a u italských měst se setkal jen s chladným nezájmem.

První vyrazil z Francie koncem léta 1097 Hugo z Vermandois, bratr francouzského krále Filipa. Král Filip byl právě v Clermontu exkomunikovaný a křížové výpravy se neúčastnil, křížová výprava se mu však přesto zamlouvala.³⁰ Hrabě Hugo už tak nadšený nebyl, jeho účast měla především reprezentativní charakter, neboť exkomunikovaný francouzský král se snažil, naklonit si papeže Urbana.³¹ Hugovo vojsko vyrazilo přes Itálii a přes Jadran do Konstantinopole.

Godefroy z Bouillonu, vévoda z Dolního Lotrinska, byl jediný významný leník římsko-německého císaře, který se k výpravě připojil. Muži, kteří ho doprovázeli, byli jeho krajané z Lotrinska. Na cestu vyrazil se svými dvěma bratry: starším Eustachem III. z Boulogne a mladším Balduinem. Ačkoliv jeho reálný přínos první křížové výpravě není tak výrazný, jeho zbožnost a udatnost se staly námětem pro mnohé rytířské písně.³² Jeho vojsko táhne přes Uhersko, přes jehož území povolil Godefroyovi projít až poté, co dostal Balduina i s jeho rodinou jako záruku. Do Konstantinopole dorazili těsně před Vánoci 1096. Protože císař Alexios již tou dobou věděl, že křížáci na Východ přicházejí s úmyslem dobýt Palestinu a nikoliv bojovat v byzantské armádě, přizpůsobil se situaci a od křížáckých vůdců požadoval složení lenní přísahy. Tím by se stal jejich lenním pánem a území dobytá křížáky, lény Byzantské říše. Hugo z Vermandois se podvolil, Godefroy a jeho bratři namítali, že nemohou skládat lenní přísahu císaři Alexiovi, když už jsou leníky císaře Jindřicha. Období mezi Vánoce a Velikonoce bylo vyplněno šarvátkami mezi Lotrinčany a Byzantinci, až se na Velikonoce 1097 Godefroy podvolil a se svými bratry lenní přísahu složil.

Krátce na to dorazil do Konstantinopole kontingent jihoitalských Normanů. Tito Normané, ač pocházeli z jižní Itálie, mluvili francouzsky a v boji o investuru v Itálii byli tradiční oporou papežů. Jihoitalští Normané měli dlouhou historii bojů proti Byzantské říši a jejich vůdce Bohemund z Tarentu byl synem Roberta Guiscarda, který vedl proti Byzanci několik válek. Bohemund v době vyhlášení křížové výpravy obléhal přístavní města Amalfi. Marshal Baldwin vznáší hypotézu, že Normané v jižní Itálii o vyhlášení křížové výpravy ani nevěděli, možná proto, že na koncilu v Clermontu neměli žádného zástupce.³³ Bohemund se pro účast rozhodl až v létě 1096, kdy jižní Itálií procházel Hugo z Vermandois. Svůj záměr táhnout na Východ

³⁰ Claster (2009), *Sacred Violence*, p. 51.

³¹ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 20.

³² „Godfrey of Bouillon“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-01-23]: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/236832/Godfrey-of-Bouillon>

³³ Baldwin (1967), *op. cit.*, p. 255.

Bohemund pronesl veřejně před svým vojskem a na důkaz svého svatého nadšení nechal roztrhat svůj nejlepší plášť a z jeho cárů nechal našívat kříže na oblečení. Nadšení zachvátilo i Bohemundovo vojsko a rytíři se zavazovali Bohemunda následovat.³⁴ Bohemundova pozice v jižní Itálii nebyla povzbudivá. Po smrti svého otce v roce 1085 se rodina propadla do čtyřleté války o dědictví, z níž Bohemund nezískal mnoho. Křížová výprava byla pro něho vynikající příležitostí, jak získat území. Společně s ním odešli na křížovou výpravu jeho dva synovci Tankred a Vilém. Bohemundova armáda nebyla tak početná, jako vojska ostatních feudálů, zato však to byla dobře vyzbrojená skupina zkušených veteránů.³⁵

Bohemund z Tarentu byl jediný z křížáckých velitelů, kterého císař Alexios znal, a právě proto tolik na Bohemunda naléhat, aby mu složil lenní přísahu. Bohemund se v klidu podvolil a přísahu složil. Jeho mladý synovec Tankred však odmítl a později se nechal přeplavit do Asie, aniž by přísahu složil. Bohemund doufal, že za svou vstřícnost mu císař svěří velení nad křížovou výpravu, to mu ale Alexios odmítl slíbit.³⁶

Po Bohemundovi dorazil do Konstantinopole Raymond z Toulouse. Jeho provensálská armáda byla nejpočetnější, následovalo ji také nejvíce neozbrojených poutníků.³⁷ Sám Raymond byl zkušeným válečníkem, který bojoval s Maury ve Španělsku. Raymonda doprovázel i jeho přítel biskup Adhémar, jmenovaný Urbanem do funkce papežského legáta. Pro všechny tyto vlastnosti si Raymond dělal rovněž naděje, že by mohl stanout v čele výpravy, a snad i Urban II. si Raymonda v čele výpravy přál.³⁸ Ačkoliv Raymondovo vojsko trpělo nekázní a nevyhnulo se incidentům s Byzantinci, učinil Raymond na Alexia dobrý dojem. Císař Raymonda považoval za papežova vyslance a proto jako po jediném nepožadoval lenní přísahu, stačil mu mírnější slib.³⁹

Nakonec dorazili do Konstantinopole severofrancouzští feudálové – syn Viléma Dobyvatele a normandský hrabě Robert III., jeho švagr Štěpán Jindřich z Blois a flanderský hrabě Robert. Otec Roberta II. Flanderského podnikl v letech 1087-1091 pouť do Jeruzaléma a cestou zpět se zastavil v Konstantinopoli, kde navázal vztahy s císařem Alexiem, dokonce mu po svém návratu do Flander poslal vojenskou pomoc. Robert II. se stal hrabětem v roce 1093 a díky vlivu svého otce si k Východu vypěstoval vřelý vztah; papež Urban s tím patrně počítal, neboť po clermontském koncilu byl flanderský hrabě jedním z prvních, komu o křížové výpravě napsal.⁴⁰ Všichni tři cestovali společně přes Itálii; Robert Flanderský se přeplavil přes Jadran ještě v roce 1096, Robert Normandský a Štěpán z Blois se rozhodli prezimovat v jižní Itálii a do Konstantinopole dorazili v květnu 1097.

³⁴ Claster (2009), *op. cit.*, p. 53.

³⁵ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 44.

³⁶ Hrochová, Hroch (1996), *op. cit.*, p. 28.

³⁷ Baldwin (1967), *op. cit.*, p. 272.

³⁸ Madden (2005), *The new concise history of the Crusades*, p. 23.

³⁹ Hrochová, Hroch (1996), *op. cit.*, p. 29.

⁴⁰ Baldwin (1967), *op. cit.*, 275.

5.2. Cesta do Sýrie

V květnu křižáci s byzantskými oddíly oblehli Nikaiu, hlavní město sultána Kilič Arslana. Nikaia byla silně opevněným městem, a jelikož na Západě většina opevnění byla palisádová, setkali se rytíři s kamenným opevněním poprvé. Evropané však na dlouhá obléhání byli zvyklí a byzantští spojenci disponovali obléhacími stroji, tak se křižáci novým podmínkám přizpůsobili. Kilič Arslan v té době válčil na východě se svými tureckými rivaly a zprávy o invazi křižáků, po zkušenostech s poutníky Petra Poustevníka, nebral zpočátku vážně.⁴¹ Když pochopil, že toto je úplně jiná situace, bylo již pozdě křižákům zabránit v obležení města. Sultán se tedy pokusil se svým vojskem o průlom a 21. května Kilič Arslanovi Turci napadli pozice Raymonda z Toulouse. Turci, kteří museli útočit zblízka proti obranným pozicím rytířů, nebyli na takový styl boje zvyklí ani vybavení a když po celodenním boji křižáci nepolevovali, sultán na radu svých emírů ustoupil. Ačkoliv bitvu u Nikaie křižáci považovali za svůj veliký triumf, první vítězství křížové výpravy, nešlo o klasickou bitvu. Křižáci ani Turci nevyužili své klasické bitevní taktiky, křižáci byli ve výhodě a sultán, když viděl, že linie rytířů a evropské pěchoty neprorazí, neváhal ustoupit a s otevřenou bitvou vyčkat na lepší příležitost. Osud Nikaie byl zpečetěn. Její posádka to věděla a 19. června se vzdala do rukou Byzantinců.

Křižáci vyrazili na další cestu o týden později. Kilič Arslan nechal křižácký pohyb sledovat, zmobilizoval své vazaly z východu Anatolie a další střet s křižáky pečlivě plánoval.⁴² Křižáci táhli ve dvou bojových skupinách, vzdálených den pochodu od sebe: první šli italští a francouzští Normani, Štěpán z Blois a Robert Flanderský. Kilič Arslan křižácký voj napadl 30. června 1097 nedaleko městečka Dorylaion. Kilič Arslan se rozhodl pro místo, kde by vůči němu mohl dokonale využít tradiční tureckou taktiku; Kilič Arslanova armáda byla tvořena téměř výhradně lehkou kavalerií, složenou z jízdních lučištníků. Turecká taktika spočívala v rychlém kroužení kolem nepřítele, zasypávání ho šípy a přitom si ho nepustit k tělu. Teprve až když lukostřelba rozrušila nepřátelské řady, útočili čelem. Jádrem křižácké armády, naproti tomu, tvořili rytíři na koních chráněných zbrojí, která se skládala z drátěné košile podkládané kůží, drátěné kápě a přilby, čímž byl dotyčný dokonale chráněn. Rytíři obvykle útočili v sevřeném šiku ve volném cvalu a snažili se střetnout s nepřítelem čelem. Evropská pěchota měla podpůrnou, defenzivní roli.

Bohemund nechal rozbít tábor, kde se ukryli civilisté a boje neschopní, sám zatím vyrazil do boje s rytíři a pěchotou. Bohemund křižáky sešikoval do obranné pozice, když je napadli turečtí jezdci. Turci kroužili kolem křižáckých pozic a zasypávali Evropany šípy. Bohemund zvolil defenzivní taktiku a zatím vyslal posla s žádostí o pomoc k druhé skupině armád, vzdálené asi den cesty. Bohemundova taktika byla úspěšná, avšak nevedla křižáky k vítězství, pouze zabránila porážce a vyhlazení normanské skupiny. Bitva tak stála na mrtvém bodě; Turci drželi křižácké

⁴¹ Madden (2005), *op. cit.*, p. 24.

⁴² Hrochová (1983), *op. cit.*, p. 52.

rytíře v šachu, ale nedařilo se jim rozbít jejich řady, ani se k nim nemohli přiblížit. Čas ale pracoval proti Turkům: Kilič Arslan věděl, že stojí jen proti části armády, kterou potkal u Nikaie a že křižácké posily jsou na cestě. A skutečně, když odpoledne, dorazily oddíly Godefroye z Bouillonu, křižáci přešli do protiútoků a Turky porazili.

Cesta do Anatólie byla volná. Cesta to byla ale velmi svízelná, centrální Anatólie je pustina, vládlo strašlivé vedro a vojsko začalo trpět hladem a žízní. Turci navíc při ústupu ničili studny. Když armáda dorazila k městu Konya, zjistili, že posádka i obyvatelstvo město evakovalo, křižáci tak mohli doplnit síly i zásoby. Když křižáci došli k Herakleji, zahnali bez boje seldžuckou armádu, která se v oblasti zdržovala, čímž si otevřeli cestu do Kappadokie.⁴³

Poté se hlavní křižácký voj rozdělil, Balduin z Boulogne a Tankred se oddělili a vytáhli do Kilíkie. Tankredovi se podařilo obsadit město Tarsos, odkud jej však Balduin vzápětí vyhnal. Tarsos byl poté předán Guynerovi, veliteli pirátského loďstva původem z Boulogne, který dorazil do oblasti. Hlavní voj zatím táhl na syrskou Antiochii.

5.3. Obléhání Antiochie

Antiochie byla významným blízkovýchodním velkoměstem. Díky své poloze na pomezí Anatólie, změnila několikrát majitele, naposledy v roce 1095, kdy se jí zradou zmocnili Seldžukové. Etnické složení zůstalo nezměněno, město bylo osídleno Řeky, Armény a Syřany.⁴⁴ Pokud měli křižáci dosáhnout Jeruzaléma, Antiochii se vyhnout nemohli, kromě toho vyhlídka dobýt ji, bezpochyby lákala. Antiochie již nepatřila k doméně Kilič Arslana, městu vládl někdejší Malikšáhův místodržící Jaghisjan, po sultánově smrti formálně uznával jeho syna Ridvána z Aleppa. Město chránilo dvanáct kilometrů hradeb a čtyři sta věží z dob císaře Justiniána a pozdější vládcové města je udržovali v bezvadném stavu.⁴⁵ Posádka města byla asi 4000 mužů.⁴⁶ Jaghisjan se na obléhání připravil, nechal mimo jiné vyhnat řecké ortodoxní křesťany, kterým nevěřil a řeckého patriarchu uvrhnout do vězení. Emírův syn zatím odjel do Damašku hledat další pomoc.

Křižáci dorazili 20. října 1097. Zavrhli možnost frontálního útoku a rozhodli se pro obléhání. Podcenili ovšem zásobování a již v prosinci v táboře zavládl hlad. Bohemund s Robertem Flanderským se vydali na kořistní výpravu do dalekého okolí, cestou však narazili na silnou armádu emíra Dukaka z Damašku, který táhl Antiochii na pomoc. I když se Bohemundovi podařilo Dukaka odrazit a přinutit k ústupu, vrátili se s Robertem do tábora takřka s prázdnou. Tábor byl demoralizovaný a šířily se dezerce. Situace se však začala pomalu obracet: do přístavu svatého Symeona dorazily anglické lodě s posilami z Itálie a byzantská obléhací technika, díky čemuž

⁴³ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 56.

⁴⁴ Claster (2009), *op. cit.*, p. 67.

⁴⁵ Baldwin (1967), *op. cit.* 308.

⁴⁶ France (1996), *Victory in the East*, p. 223.

se podařilo město zcela odříznout. Obléhatele také podporovali potravinami místní křesťanské obyvatelstvo a z Kypru také jeruzalémský patriarcha Symeon, který tam žil v exilu.⁴⁷

V květnu 1098 postupoval k Antiochii mosulský atabeg Kerboga. Křižáci byli demoralizovaní, Štěpán z Blois se rozhodl ležení opustit a vrátit se domů. Bohemund měl zatím ve městě svého člověka, Arména jménem Fírúz, který byl ochoten město zradit. V noci z 2. na 3. června se křižáci tajně dostali do města a dobyli jej zevnitř. Jaghisjan zahynul při pokusu o útěk, Turci pod velením jeho syna udrželi jen městskou citadelu. K městu se zatím blížil Kerboga s mosulskou armádou, který sem dorazil 9. června a město vzápětí oblehl. Bitva s Kerbogou se udála 28. června před branami Antiochie. Křižákům se podařilo Kerbogovi vnutit klasickou bitvu rozvinutých šiků, jaká byla Evropanům spíš vlastní, než Turkům. Kerbogovi vazalové ztráceli rychle bojové nadšení a z bitvy ustupovali, zatímco křižáci jádro Kerbogova vojska rozdrtili. Po bitvě kapitulovala i antiochijská citadela, kterou držel Jahhisjanův syn Šam as-Daula a Antiochie tak byla definitivně dobytá.

5.3.1. Spory o Antiochii

O tom, komu město po dobytí připadne, se křižáci začali dohadovat ještě před dobytím a od začátku si na město dělal nárok Bohemund z Tarentu. Tím by ovšem křižáci porušili slib daný Alexiovi, neboť Antiochie byla předmětem jeho nároků. Mezi nejhorlivější zastánce císařových nároků patřil hrabě Raymond z Toulouse, jehož autorita však silně utrpěla, když v létě v Antiochii zemřel papežský legát Adhémar, jenž se těšil mimořádné obliby u vojska, velmožů, papeže i Byzantinců, a který byl Raymondovým osobním přítelem.⁴⁸ Křižáci měli byzantskému císaři za zlé, že je během obléhání nepodpořil, což považovali za zradu a důvod, proč se vyvázat z přísahy, kterou mu v Konstantinopoli složili; jejich hněv se ale obracel i proti samotné ortodoxní církvi. Po smrti Adhémara tak byl Raymond se svým probyzantským stanoviskem osamocen.⁴⁹

V listopadu 1098 se velmoži sešli, aby problém panství nad Antiochií opět diskutovali. Bohemund z Tarentu už ale fakticky město ovládal a vystupoval, jako jeho vládce. Vojáci ale měli sporů mezi svými vůdci dost a hrozili vzpourou; velmoži se tedy dohodli, že ponechají status quo, ale Raymond si vymínil, že Bohemund v Antiochii nezůstane, ale potáhne s ostatními na Jeruzalém. Koncem listopadu křižáci skutečně Antiochii opustili a 12. prosince dobyli město Maarat an-Númán, jeho obyvatelstvo zmasakrovali, načež se mezi Raymondem a Bohemundem rozhořel spor, komu dobyté město připadne. V armádě ale tentokrát skutečně vypukla vzpoura a vojáci zbouřili městské opevnění, čímž město ztratilo na svém významu. Zároveň se vzbouřenci obrátili na hraběte Raymonda a nabídli mu, že jsou ochotni ho uznat za svého nejvyššího velitele, pokud je povede na Jeruzalém. Ostatní

⁴⁷ *Ibid.*, p. 313.

⁴⁸ Hrochová, Hroch (1996), *op. cit.*, p. 49.

⁴⁹ Madden (2005), *op. cit.*, p. 31.

velmoži ale Raymonda za vrchního velitele uznat odmítli, a tak Raymond 13. ledna 1099 vyrazil k Jeruzalému sám. Spor o Antiochii byl ukončen: Bohemund se okamžitě vrátil a město uchvátil pro sebe.

5.4. Nový nepřítel a cesta na Jeruzalém

Dobytím Antiochie se křižáci stali elementem blízkovýchodní politiky.⁵⁰ Brzy ale měl do událostí křížové výpravy vstoupit nový hráč: fátimovský Egypt. Po smrti sultána Malikšáha (1095) spatřili Fátimovci jedinečnou příležitost, jak obnovit své panství v Palestině a Sýrii, a křižáky, kteří se nacházeli uprostřed boje se Seldžuky, vnímali jako přirozeného partnera.⁵¹ Stejně však, jaké měli křižáci mlhavé představy o blízkovýchodní politice a jejich hráčích, měli i Fátimovci o křižácích špatnou představu: domnívali se, že přicházejí v byzantských službách. O tom, že křižáci operují samostatně a mají svou vlastní agendu, Fátimovci nevěděli. Proto bylo fátimovské poselstvo, které se odstavilo ke křižákům již za obléhání Antiochie, i návrh aliance, který přinášelo, odmítnuto. Když jednání s křižáky ztroskotalo, Fátimovci upořádali invazi do Palestiny sami. Krátce poté, co křižáci 28. června rozdrtili před Antiochií Kerbogovu armádu, vytáhla mohutná egyptská armáda přes Sinaj, vedená egyptským vezírem al-Afdalem Šahanšáhem a oblehla Jeruzalém. Egyptané postavili velké množství obléhacích praků a více než měsíc město bombardovali; 29. srpna 1098 seldžucký místodržící Suqmán kapituloval.⁵² Egyptané si poté podrobili oblast Palestiny, čímž se zcela zákonitě stal rozhodující konflikt s křižáky jen otázkou času.

Fátimovské teritorium začínalo severně od Bejrútu a křižáci na něho vstoupili 19. května.⁵³ Byla to skupina třiceti tisíc křižáků (z toho asi jen polovina ozbrojená), vedená Raymondem z Toulouse, Robertem z Normandie a dále jihoitalský Normani Bohemundova synovce Tankreda.⁵⁴ Fátimovci na obranu ohrožené Palestiny nespěchali, ačkoliv jim již musel být dávno znám jejich úmysl dobýt Palestinu a Jeruzalém. Fátimovci je zřejmě považovali za silné potenciální přátele i nepřátele, ale rozhodně ne za přímou hrozbu pro samotný Egypt. Tento soud stojí založený na tom, že křižáci, ačkoliv rozdrtili mnohé turecké armády a přes jejich pověst neporazitelných válečníků, která je provázela, vždy stáli jen proti jednotlivým tureckým vládcům, či jejich křehkým koalicím, ale nikoliv proti bohaté, lidnaté a centralizované velmoci, schopné postavit obrovskou armádu, přičemž ani její případná ztráta by stát nesrazila na kolena.

Egyptská armáda přítomna v Palestině, se skládala jen z posádek Jeruzaléma, Askalonu a dalších méně početných na pobřeží. Křižáci se tak cestou setkávali jen s minimálním odporem; většinou se bránila jen města, kde se ještě

⁵⁰ *Ibid.*, p. 46.

⁵¹ France (1996), *op. cit.*, p. 166.

⁵² Kostick (2009), *The siege of Jerusalem*, p. 55.

⁵³ Madden (2005), *op. cit.*, p. 32.

⁵⁴ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 73.

držely turecké posádky. Arabští emírové zachovávali neutralitu (Tyros), či s křižáky jednali a platili jim výpalné (Bejrút či Akkon).⁵⁵

Egyptané soustředili obranu právě do velkoměst Jeruzalém a Askalon. Jeruzalémský místodržící Iftíchar ad-Daula se na obléhání důkladně připravoval; nechal do města přivést mnoho zásob, otrávit nebo zasypat studny v pouštním okolí města a taktéž, stejně jako Jaghisjan v Antiochii, vyhnat z města křesťanské obyvatelstvo. Lze diskutovat, zda tento krok byla strategie chybná či nikoliv; Iftícharovým důvodem byly především obavy ze zrady křesťanů, kteří by mohli křižáky vpustit do města. Vzhledem k tomu, že křesťané všude postupující křižáky vítali jako své osvoboditele, toto nebezpečí reálně hrozilo. Z hlediska taktiky to pak i znamenalo snížení počtu lidí, které by bylo nutno během obléhání živit. Na druhou stranu tím místodržící rozhořčené křesťany, které vyhnal z domovů, „vehnal do náruče křižákům“, kterým křesťané poskytli strategické informace o místních poměrech. Taktéž hrozilo, že se místní křesťané po boku křižáků k obléhání za znovuzískání svého města sami připojí, k čemuž ale nedošlo. V každém případě Iftíchar ad-Daula, paradoxně vypovězeným křesťanům zachránil život. Fátimovci podnikli poslední pokus s křižáky vyjednávat, nabízeli svobodný přístup do Jeruzaléma pro poutníky i materiální podporu, křižáci ale odmítli.⁵⁶

5.5. Jeruzalém – konečný útok

Křižáci se zatím zdržovali obléháním města Arka, ale dobýt se jim ho nepodařilo a 13. května obléhání vzdali a pokračovali již přímo na Jeruzalém, který oblehli 7. června. Křižácká armáda již byla po tříletém putování značně prořídla, skládala se asi z 1200-1300 rytířů a 12 000 pěších bojovníků, ale ještě většího počtu neozbrojených poutníků.⁵⁷ Jeruzalémská posádka nebyla tak početná. Skládala se z egyptských a súdánských vojáků, mezi nimi byla i elitní guvernérova osobní stráž, a množství ozbrojenců postavených z arabských i židovských obyvatel města. Židé, narozdíl od křesťanů, zůstali loajální Fátimovcům a směli ve městě zůstat.

Největším nepřítelem křižáků byla žízeň; Conor Kostick vypočítává, že dospělý člověk v takových podmínkách potřebuje denně asi šest litrů vody a kuň až padesát litrů; pro celou křižáckou armádu to činilo asi dvě stě tisíc litrů vody na den.⁵⁸ Jediný zdroj v blízkém okolí byl pramen Siloe, jinak se se voda musela dopravovat zdaleka. Druhou překážkou byla obléhací technika. Obránci měli zkušenější techniky a lepší stroje z lepšího materiálu.⁵⁹ Frontální útok, který křižáci provedli 13. června proti hradbám, ukázal, že bez obléhací techniky město nedobudou. A poslední komplikací byla egyptská armáda, která táhla Jeruzalému na pomoc, dlouhé obléhání jako u Antiochie tak nepřicházelo v úvahu. Dne 17. června připlula do Jaffy flotila lodí

⁵⁵ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 53.

⁵⁶ *Ibid.*, p. 54.

⁵⁷ Nicolle (2003), *The First Crusade*, p. 73.

⁵⁸ Kostick (2009), *op. cit.*, p. 67.

⁵⁹ Nicolle (2003), *op. cit.*

z Evropy s materiálem a techniky, kteří pomohli křižákům s obléhacími stroji. Dvě obléhací věže byly připraveny 10. července, 13. července křižáci zahájili finální útok a 15. července 1099 prorazili severní zeď; podle Raymonda z Aguilers byl rytíř Lethold první, kdo se dostal do města.⁶⁰ Jeruzalém padl.

Nastalo veliké vraždění a drancování, podle Fulchera ze Chartres:

„... rozradostněni se [křižáci] hnali do města a s ostatními prokleté nepřátele pronásledovali a neustále je vraždili. Někteří z nich, Arabové a Etiopané, utíkali, vrhnuli se do Davidovy věže, někteří se uzavřeli do chrámu Páně a Šalamounova; tam se v síních na ně útokem udeřilo. Nebylo místa, odkud by mohli Saracéni uniknout našim mečům ... Kdybyste tam bývali byli, brodili byste se po kotníky v krvi zavražděných.“⁶¹

Z města zůstala v egyptských rukou jen Davidova věž, kam se stáhl guvernér Iftíchar ad-Daula se svou osobní stráží. Davidova věž se nacházela v části města, kde útočil Raymond z Toulouse. Místodržící se proto vzdal Raymondovi a ten Iftíchara i jeho posádku za výkupné nechal eskortovat do Askalonu. Město tak bylo plně v křižáckých rukou.

6. Počátky křižácké Palestiny: Ochránce Božího hrobu

O budoucím uspořádání v Jeruzalémě se křižáci dohadovali ještě před jeho dobytím. Duchovní trvali na tom, aby nejdříve byl zvolen nový jeruzalémský patriarcha; kandidátem normanských křižáků na tuto funkci byl Arnoul Malecorn de Rohes. Raymond z Toulouse však jeho volbu odmítl, volbu patriarchy zablokoval a křižáci nejprve přešli k volbě světského vládce. Z přítomných feudálů v úvahu připadali pouze Robert Flanderský, Robert z Normandie, Godefroy z Bouillonu a Raymond z Toulouse. Oba Robertové se však chtěli vrátit do Evropy, zbyli tak Raymond a Godefroy.

Co bylo jejich motivem, zůstat na Východě a ucházet se o vládu nad dobytým územím? Materiální důvody, touhu po kořisti můžeme nejspíše vyloučit, protože oba byli bohatí, zajištění velmoži. Nabízí se tak náboženský zápal, kombinovaný s osobními mocenskými ambicemi.⁶² Rytíři a biskupové se napřed obrátili nejprve na Raymonda. Pro něho mluvil jeho věk, bohatství, zkušenosti a také dobrý vztah s papežem. Normané mu ale nepřáli a ani během výpravy se velkými vojenskými triumfy nemohl prokázat.⁶³ Raymond k tomu prohlásil, že králem Jeruzaléma může být pouze Kristus a korunu odmítl, očekáváje však, že ho křižáci budou přemlouvat, aby ji přijal. Rada ho ale nepřemlouvala a obrátila se vzápětí na Godefroye, který

⁶⁰ *Ibid.*, p. 77.

⁶¹ Hrochová (1983), *op. cit.*, pp. 66-67.

⁶² Riley-Smith (1983), *op. cit.*, p. 733.

⁶³ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 82.

vládu přijal pod podmínkou, že nepovládně jako král, nýbrž pouze s titulem *Advocatus Sancti Sepulchri – Ochránce svatého hrobu*. Tento svůj krok odůvodnil nábožensky, nechtěl být králem města, kde zemřel Kristus. Zdá se ale možné, že tím chtěl vyjít vstříc duchovenstvu, které proti instituci království mělo výhrady ještě před dobytím města.

Je skutečností, že křižáci neměli žádný návod, jak s městem naložit. Urban II. se v roce, kdy křížovou výpravu vyhlásil, o tom, jak s Jeruzalémem naložit, nezmiňoval. A zřejmě předpokládal, že dobytá území se vrátí Byzantincům.⁶⁴ Křižáci se s císařem Alexiem dávno rozešli a předat mu svá těžce vybojovaná území neměli v úmyslu. Papežského legáta, který by jednal jménem papeže, a právoplatný jeruzalémský ortodoxní patriarcha Symeon zemřel v kyperském exilu. Jejich jednání bylo dílem improvizace.

Raymond Godefroyovu volbu nepřijal a opustil Jeruzalém, čímž už nic nestálo v cestě ani Godefroyově nástupu k moci, ani volbě Arnoula de Rohes patriarchou (1. srpna).

I přesto, že Jeruzalém padl, blížila se k městu egyptská armáda vedená vezírem al-Afdalem, podporovaná při pobřeží námořnictvem. Křižáci feudálové tak museli znovu překonat své rozpory a sjednotit se. Křižácká armáda provedla odvážný krok, když vyrazila nic netušícím Egyptanům vstříc. Dne 12. srpna křižáci Egyptany nedaleko Askalonu přepadli a porazili. Část přeživších Egyptanů našla útočiště v Askalonu, které křižáci vzápětí oblehli. Město bylo ochotné se vzdát Raymondovi z Toulouse, jemuž muslimové nezapomněli, že propustil z Jeruzaléma guvernéra Iftichara. Godefroy to ale vzal jako urážku své autority a se svou armádou se stáhl, následován Robertem Normanským a Robertem Flanderským; Raymond s Tankredem osamoceni neměli šanci město dobýt a tak se stáhli také. Bitva u Askalonu udělala definitivní tečku za první křížovou výpravou.

Raymond doprovázen oběma, Robertem z Normandie a Robertem Flanderským, táhl po fiasku u Askalonu s vojskem na sever. Cestou zjistili, že byzantský přístav Latakia je obležen Bohemundem z Tarentu, jenž byl z moře podporován pisánským námořnictvem pod vedením Daimberta z Pisy, nového papežského legáta. Raymond s Roberty Daimberta přinutil, aby flotilu odvolal. Tím si vysloužili náklonnost byzantského guvernéra Kypru, který oba Roberty dopravil na byzantských lodích do Konstantinopole, zatímco Raymond zůstal v Latakii jako čestný host.⁶⁵ Daimbert, doprovázen Bohemundem z Tarentu, vyrazil do Jeruzaléma. Daimbert byl jmenován novým patriarchou a Bohemund obdržel titul knížete z Antiochie. Nový patriarcha Daimbert zastával názor, že by Jeruzalému měl vládnout církevní prelát – tedy on, a tehdy již těžce nemocný Godefroy mocenským ambicím energického arcibiskupa těžce odolával.

⁶⁴ Madden (2005), *op. cit.*, p. 37.

⁶⁵ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 85.

Před křižáky, kteří se rozhodli na Východě zůstat a usadit se, stál úkol si Palestinu podrobit. Tankred operoval v Galileji a Zajordání, kde jeho expedici podporoval Godefroy z Jeruzaléma. Na jaře 1100 připlulo do Palestiny benátské loďstvo, se kterým jeruzalémská armáda vyrazila proti přístavu Jaffa. Godefroy se obléhání Haify (na rozdíl od Patriarchy Daimberta) neúčastnil; nemocen zůstal v Jeruzalémě, kde 18. července zemřel. Velitel Godefroyovy stáže poté vyslal posly k jeho bratru Balduinovi, aby co nejdříve přijel.

7. Balduin I., zakladatel Jeruzalémského království

7.1. Hrabství Edessa

Zde bych udělal odbočku a podíval se blíže na Balduina z Boulogne, který se v Kilíkii od hlavního křižáckého voje oddělil. Neúčastnil se tak ani obléhání Antiochie, ani Jeruzaléma. Když Balduin opustil Tarsos, táhl směrem na severovýchod, kde cestou osvobozoval arménská města. Místní křesťanští Armény Balduina vítali jako hrdinu a osvoboditele.⁶⁶ Když Balduin zimoval na přelomu let 1097-1098 v Turbesselu, dorazilo za ním poselstvo Thorose, arménského vládce Edessy, který mu nabízel spoluvládu v Edesse, pokud mu Balduin pomůže proti seldžuckým Turkům. Balduin přijal a 6. února byl v Edesse bezdětným Thorosem oficiálně adoptován za syna. Proti Thorosovi krátce nato propukl pokus o palácový převrat a Thoros se obrátil na Balduina, aby ho ochránil. Ten ho namísto toho nechal zavřít do domácího vězení, Thoros se tedy pokusil sám o útěk, po cestě byl však poznán a v ulicích města zavražděn. Není jisté, jestli Balduin o celém komplotu věděl.⁶⁷ Thoros byl rodilý Armén, původně ve službách Byzance, který během té doby konvertoval z arménského monofyzitského vyznání k ortodoxnímu, a po příchodu Seldžuků se stal tureckým vazalem; jako takový měl mnoho nepřátel i mezi svými lidmi. Vláda v Edesse připadla Balduinovi, který se prohlásil za hraběte z Edessy, čímž vyhlásil první křižácký stát na Blízkém východě. Zároveň se stal prvním křižákem, který porušil přísahu danou císaři Alexiovi.⁶⁸ Své území se mu podařilo stabilizovat a zabezpečit. Soužití domorodých Arménů a příchozích Evropanů nebylo jednoduché; křižáci se k Arménům chovali přezíravě, Arméni křižákům vyčítali, že je připravili o suverenitu. Sám Balduin se rozpory snažil tlumit a podporoval svazky rytířů s Arménkami; sám se s jednou oženil.⁶⁹ Do Jeruzaléma se Balduin dostal poprvé na Vánoce 1099, kde patriarcha Daimbert oficiálně potvrdil Godefroye a Bohemunda v jejich funkcích.

⁶⁶ Claster (2009), *op. cit.*, p. 70.

⁶⁷ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 44.

⁶⁸ *Ibid.*, p. 45.

⁶⁹ *Ibid.*, pp. 45-46.

7.2. Balduinův nástup na jeruzalémský trůn

Když se Balduin dozvěděl o smrti svého bratra, rozhodl se odjet do Jeruzaléma a převzít své dědictví. V Edesse jako hraběte dosadil svého bratrance Balduina z Bourgu. Po smrti Godefroye se chopil iniciativy i patriarcha Daimbert, který nechal vzkázat pro Bohemunda z Tarentu, aby přijel. Daimbert doufal, že by se vlády ve městě mohl s Bohemundovou podporou chopit sám. Patriarchův plán se ale nezdařil; vojáci Godefroyovy osobní gardy mu odmítli vydat Davidovu věž v Jeruzalémě, zatímco Bohemund Daimbertův vzkaz nikdy nedostal a krátce poté byl zajat seldžuckými Turky při tažení do Anatólie. Balduin po cestě plné útrap vjel triumfálně do Jeruzaléma jako vítěz, vítán lotrinskými křižáky.⁷⁰ Daimbert byl poražený, ale Balduin, který si přisvojil královský titul, se zachoval smířlivě. Patriarcha ho za to o Vánocích roku 1101 slavnostně v Betlémě korunoval jeruzalémským králem.

Křižáci, kteří zůstali v Palestině, byli muslimy silně přečísleni. Další dobývání tak bylo závislé na pomoci, která připlula z Evropy, zejména z Anglie, Itálie a Skandinávie. Díky námořní pomoci z Evropy tak mohla Caesarea (1101), Tortosa (1102) či Akkon (1104).⁷¹ Zvláště Italové se za svou pomoc dočkali rozsáhlých obchodních privilegií v dobytých městech. Vedle nedostatku lidí byl zpočátku velkým problémem pro Jeruzalémské království nedostatek peněz, který se nový král snažil řešit právě dobýváním měst, ale také například nájezdy proti obchodním karavanám.

Největším vnějším protivníkem usazujících se křižáků, se stal fátimovský Egypt, který se snažil dobýt zpět pozici v Palestině. Když ale křižáci odrazili čtyři egyptské armády, Fátimovci od velkých expedic proti křižákům upustili a omezili se na drobné nájezdy z pevností, které jim ještě patřily. Balduinovým protivníkem v Jeruzalémě byl patriarcha Daimbert, který se touhy po teokratické vládě nad Jeruzalémem nevzdal. Balduin patriarchu na jaře 1101 obvinil z pokusu o komplot a vraždu, tento spor se ale urovnal, když se Daimbert pokořil a daroval králi sumu 3000 byzantiů.⁷² Jejich nevraživost přetrvávala a když na podzim téhož roku Daimbert zpronevěřil peníze určené pro krále, byl sesazen a musel z Jeruzaléma odejít do Jaffy. Dne 8 října 1102 byl do úřadu patriarchy zvolen Evremar z Chocques.⁷³

7.3. Vznik Tripolského hrabství

Vedle Jeruzalémského království, Edesského hrabství ve východní Anatólii a Bohemundova Antiochijského knížectví, se na Blízkém východě rodil ještě poslední křižácký stát – Tripolské hrabství Raymonda z Toulouse. Ten se v čele nepočetné

⁷⁰ Archer (2005), *The Crusades*, p. 130.

⁷¹ *Ibid.*, p. 133.

⁷² Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p.77.

⁷³ Baldwin (1967), *op. cit.*, p. 383.

hordy, která zbyla z jeho armády, v roce 1103 chopil iniciativy a oblehl mocný přístav Tripolis. Hrabě z Toulouse zemřel v roce 1105, obléhání ale pokračovalo; roku 1108 dorazil z Francie do Palestiny Raymondův syn Bertrand. Tomu se podařilo zajistit si pomoc jak od Balduina z Jeruzaléma, tak od Tankreda, který vládl jako regent v Antiochii v době Bohemundova zajetí. Tripolis padl následujícího roku a nový hrabě z Tripolisu Bertrand složil lenní přísahu králi Balduinovi.

7.4. Konsolidace království

Po pádu Tripolisu, se křižáci soustředili na zajištění zbytku palestinského pobřeží; v roce 1110 padl Sidon za pomoci norského krále Sigurda, který přišel do Jeruzaléma jako poutník. Poslední muslimskou baštou na palestinském pobřeží zůstal Tyros, který útoku křižák v roce 1110 odolal díky zásahu damašského atabega Tughtakina.⁷⁴ S výjimkou Tyru a Askalonu tak byla celá Palestina v křižáckých rukou.⁷⁵

Balduin I. se staral nejen o rozšiřování jeruzalémského území, ale také jeho zabezpečování. V roce 1115 nechal jižně od Mrtvého moře vybudovat hrad Krak de Montréal, jeden z první ze série mohutných hradů, chránících hranice království. Mnohé tyto hrady, ležící v dnešním Izraeli, Sýrii, Jordánsku, či Libanonu, jsou dodnes němými svědky křižácké vlády v Levantě.

7.5. Poslední léta, smrt a nástupnictví

Balduin posléze stočil své zájmy na jih proti Egyptu. V roce 1116 vedl expedici dvou set rytířů k Akabskému zálivu; vůbec poprvé tak křižáci měli možnost spatřit Rudé moře.⁷⁶ Další výprava do Egypta se konala roku 1118. Křižáci postoupili až do Deltý Nilu, ale Balduin onemocněl a výprava se musela otočit nazpátek. Král už do Jeruzaléma nedošel, zemřel na cestě 2. srpna 1118.

Balduin byl ženatý celkem třikrát. Jeho první normanská žena Godvera a jejich děti, zemřely během první křižové výpravy, předtím, než Balduin dobyl Edessu. Krátce po ovládnutí Edessy se oženil s arménskou princeznou, dcerou vládce Maraše, ale jejich manželství zůstalo bezdětné. V roce 1108 proto svou arménskou ženu zapudil a o pět let později se oženil s Adélou, vdovou po sicilském králi Rogeru I.. Proti tomuto manželství vystoupil papež Paschalis II., protože Balduinovo předchozí manželství nebylo řádně rozvedeno. Avšak ani svazek s Adélou nepřinesl potomka a i ji tak v roce 1117 Balduin zapudil a poslal zpět na Sicílii. Balduin tak zemřel svobodný a bezdětný, tak jako jeho bratr Godefroy.

Jako bezprostředním nástupcem po Balduinovi se zdál být jeho bratr Eustach z Boulogne, který se po boku Godefroye a Balduina zúčastnil křižové výpravy, ale po

⁷⁴ Archer (2005), *op. cit.*, p. 139.

⁷⁵ Madden (2005), *op. cit.*, p. 43.

⁷⁶ Archer (2005), *op. cit.*, p. 140.

jejím skončení se vrátil domů a o palestinské dědictví ani nestál. Jeruzalémští šlechtici tedy povolali na trůn edesského hraběte Balduina z Bourcqu.⁷⁷

8. Balduin II.

Není zcela jisté, v jakém příbuzenském poměru Balduin z Bourcqu a Balduin z Boulogne byli, obvykle se uvádí, že byli bratrance. Hned po svém nástupu musel Balduin II. čelit nejen koalici Egypta a Damašku, ale bránit také ohrožené Antiochijské knížectví, jehož armáda byla zničena v bitvě s muslimy z Aleppa. Balduin Antiochii zachránil a sám se stal regentem knížectví, neboť kníže-nástupce Bohemund II. byl ještě nezletilý. Balduin II. byl králem korunován 14. dubna 1118.⁷⁸

V roce 1122 byl zajat Turky Joscelin z Courtenay, Balduinův spolubojovník, kterému po svém nástupu na trůn v Jeruzalémě předal vládu v Edesse. Balduin mu okamžitě vyrazil na pomoc, ale byl rovněž sám zajat. Ačkoliv se Joscelinovi podařilo z vězení uniknout a přivést z Jeruzaléma posily, Balduina se osvobodit nepodařilo a ten tak v zajetí byl až do roku 1124, kdy byl vykoupen.

Během královy nepřítomnosti byl zvolen za regenta Eustach Grenier, vládce Caesareje a Sidonu. Pro muslimy nastala výhodná situace: jeruzalémský král, antiochijský kníže i edesský hrabě byli indisponovaní a tripolský hrabě Pons, Bertrandův syn, se netěšil nejlepší pověsti. Egypťané na království zaútočili a napadli přístav Jaffa, křižákům vedeným Eustachem Grenierem se ale podařilo je odrazit.⁷⁹ V roce 1124 pak křižáci za pomoci benátského námořnictva dobyli přístav Tyros, za což Benátčané v dobytém městě získali rozsáhlá obchodní privilegia.

Z hlediska zahraničních výbojů byla Balduinova vláda klidná, pozoruhodnější je domácí politika. Balduin II., stejně jako jeho předchůdce, byl ženat s arménskou aristokratkou, s níž ovšem neměl žádného syna, ale jen čtyři dcery: Melisendu (jeho nástupkyni), Alici (kněžnu antiochijskou), Hodiernu (hraběnkou tripolskou) a Lovetu. Alice byla provdána za mladého antiochijského knížete Bohemunda II., který v roce 1126 připlul do Sýrie, aby se ujal dědictví po otci. Když však Bohemund II. v roce 1130 v bitvě zahynul, Alice se pokusila převzít kontrolu nad Antiochií sama, přičemž dokonce požádala o asistenci mosulského atabega Zengího.⁸⁰ Balduin se musel vydat na sever, aby vlastní dceru sesadil a zabránil tak občanské válce.⁸¹

⁷⁷ Madden (2005), *op. cit.*, pp. 43-44.

⁷⁸ „Baldwin II“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-02-11]: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/50063/Baldwin-II>

⁷⁹ Harari (2007), *Special Operation in the Age of Chivalry*, p. 76.

⁸⁰ Jotischky (2004), *Crusading and the Crusader states*, p. 76.

⁸¹ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 93.

Nástupkyní na trůn se po Balduinovi měla stát jeho nejstarší dcera Melisenda. Nabídku na sňatek s Melisendou dostal, na doporučení francouzského krále Ludvíka VI., hrabě Fulko z Anjou. Do Palestiny Fulko přijel v roce 1129 a králem po boku Melisendy se stal po Balduinově smrti v roce 1131.⁸²

9. Rytířské řády

Zvláštní zmínku si zaslouží rytířské řády, které se zformovaly ve Svaté zemi v první polovině 12. století. Prvním rytířským řádem založeným ve Svaté zemi byli johanité, kteří povstali z malého benediktinského bratrstva založeného již roku 1050 v Jeruzalémě. Po dobytí města křižáky se bratrstvo díky grantům od významných křižáků rozrostlo a za vlády Balduina II. se ve 30. letech 12. století stalo skutečným rytířským řádem. Druhým významným řádem byli templáři, založení roku 1119 Godefroyem ze Saint-Omer a Hugem z Payens. Tato skupina se od počátku formovala jako vojenská organizace. Roku 1129 byli templáři na koncilu v Troyes potvrzeni jako rytířský řád se všemi privilegii; regule pro ně napsal opat Bernard z Clairvaux. Templáři a johanité byli tradičními rivaly, jejich spory se ještě ve 12. století omezovaly na politické tahanice, zatímco skutečný otevřený boj přišel až o více než století později. Tyto dva rytířské řády byly nejlivnějšími organizacemi v Jeruzalémském království. Jakožto církevní organizace byly odpovědné jediné papeži a v Palestině požívaly naprostou autonomii na královské moci. Jejich vojenskou sílu dodnes připomínají obrovské hrady postavené v Palestině a Sýrii (Kraak de Chevaliers, Marqab, Château Pèlerin a jiné).

10. Fulko z Anjou

Fulko z Anjou neměl při nástupu snadnou pozici. V Antiochii se opět chtěla ujmout vlády kněžna vdova Alice a ani ostatní křižácké panstvo se nemělo k tomu Fulka uznat za svého lenního pána; princip nadřazenosti jeruzalémského krále nad ostatními křižáckými vládci nebyl nikde formálně zakotven a jeruzalémský král si tak musel svou autoritu vydobývat. Fulko s armádou potlačil ambice ctižádostivé Alice a i Pons z Tripolisu a Joscelin II. z Edessy byli nuceni uznat jeho autoritu. V roce 1136 pak do Antiochie dosadil na knížecí trůn svého přítele Raymonda z Poitiers, který se oženil s mladou dcerou Alice a Bohemunda Konstancí.

Přes počáteční obtíže se Fulko ukázal jako obratný státník, zejména v zahraniční politice. Uzavřel spojení s Damaškem, kterému v roce 1139 vyrazil na pomoc, když byl napaden Zengím z Mosulu. Křižáci Zengího donutili se stáhnout, za což pak emír Unur z Damašku přijel na oficiální návštěvu Jeruzalémského

⁸² „Fulk“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-02-11]:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/221792/Fulk>

království. Díky svému přátelskému vztahu k Damašku, ale také Byzanci, byl Fulko velmi tolerantní také k muslimským obyvatelům Palestiny i křesťanům ne-latinského vyznání.⁸³

V domácí politice ale narážel na opozici. Domácí jeruzalémská šlechta, která pocházela již z druhé generace křižáckých dobyvatelů a v Palestině se již narodila, Fulka špatně snášela pro jeho evropský původ. Své mocenské zájmy měla také královna Melisenda. V roce 1134 obvinil Fulko hraběte z Jaffy Huga II., který byl příznivcem královny, z poměru s Melisendou. Hugo II. nato uzavřel spojení s Egypťany z Askalonu a podařilo se mu porazit vojsko, které Fulko za ním vyslal. Za to Hugo dostal tři roky vyhnanství. Melisendini přívrženci se v reakci na to pokusili v Jeruzalémě o protifulkovský převrat, leč neúspěšně. Po tomto palácovém převratu Fulko přehodnotil svůj přístup a rozhodl se s Melisendou o vládu rozdělit; královna měla dobré znalosti místních poměrů a věnovala se domácí politice, zatímco Fulko se věnoval vojenským záležitostem.⁸⁴

Fulko zemřel 13. listopadu 1143, při nehodě na lovu. S Melisendou měl dva syny: Amauryho a Balduina III., který se měl stát jeho nástupcem. Korunovace Balduina a jeho matky se konala na Vánoce 1143.⁸⁵ Balduin III. byl však dosud nezletilý a vládu tak převzala Melisenda spolu s Balduinovým regentem Manassém z Hierges.

10.1. Vývoj po smrti Fulka a pád Edessy

Ve 30. letech 12. století vstupuje na východ Byzantská říše. Císař Jan II. se v Anatolii vypořádal s danišmendovskými Turky, dobyl zpět řecká města v Kilíkii a svou pozornost zaměřil na Edessu a Antiochii.⁸⁶ V roce 1137 přišel císař s armádou do Antiochie, kde si vynutil od Raymonda z Poitiers lenní přísahu. Nedůvěra císaře v křižáky ho v roce 1142 přivedla znovu, tentokrát žádal potvrzení své svrchovanosti od Joscelina II. i Raymonda. Raymond ale váhal a císař se rozhodl pro válku. Na jaře 1143 však císař zemřel a princ Manuel se s vojskem obrátil zpět do Konstantinopole.

Po smrti Fulka z Anjou se vyostřily vztahy mezi Raymondem z Poitiers a Joscelinem z Edessy; nepřátelství mezi oběma státy se táhlo zpět, ještě když v Antiochii vládl Tankred a v Edesse Balduin z Bourqcu.⁸⁷ Joscelin se zapletl do války mezi Zengím z Mosulu a artuqidskými Turky. Když jednomu z artuqidských na podzim 1144 náčelníků vyrazil Joscelin s armádou na pomoc, Zengí jeho vojsko obešel a v listopadu za jeho zády oblehl samotnou Edessu, která zůstala bez obránců. Joscelin si netroufl Zengího napadnout a vysvobodit své město z kleští a svou armádu stáhl. Občané Edessy město zoufale bránili celé čtyři týdny, než jej

⁸³ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, pp. 99-100.

⁸⁴ Peoles, R. Scott (2007), *Crusade of kings*, p. 65.

⁸⁵ Archer (2005), *op. cit.*, p. 222.

⁸⁶ Zástěrová (1992), *Dějiny Byzance*, p. 256.

⁸⁷ Jotischky (2004), *op. cit.*, p. 78.

Zengí dobyl. Všichni západní křesťané byli zmasakrováni či prodáni do otroctví, ušetřeni byli pouze východní křesťané. Raymond z Poitiers Joscelinovi nepomohl a po pádu Edessy odjel do Konstantinopole žádat ochranu před Zengím.

Zengí byl sice krátce nato zavražděn, ale jeho synové si mezi sebou v míru rozdělili dědictví a mladší z nich, Núr ad-Dín, v listopadu 1146 odrazil Joscelinův pokus o znovudobytí Edessy.

11. Druhá křížová výprava

Pád Edessy vyvolal v Evropě velký rozruch a papež Evžen III., 1. prosince 1145 vydal bulu *Quantum praedecessores*, které se však dostalo chladného přijetí. Papež Evžen III. neměl v Evropě dobrou pozici; neovládal Řím ani neměl přátelské styky se sicilskými Normany, kteří se na předchozích křížáckých taženích podíleli. Jeho spojenci byli zato francouzský král Ludvík VII. a římsko-německý král Konrád III.; Ludvík již o Vánocích téhož roku oznámil svůj záměr se na Východ vydat, reakce francouzské šlechty byla ale zdrženlivá.⁸⁸

Nejvýznamnější osobností přípravné fáze druhé kruciáty byl Bernard z Clairvaux. Tento cisterciácký opat byl hlavním šéfem agitace pro křížovou výpravu, jejíž úroveň stála mnohem výše, než propagace první křížové výpravy před padesáti lety.⁸⁹ Nejvýznamnější Bernardovou událostí byl sněm ve Vézelay, konaný 31. března 1146; Bernardův strhující projev pod širým nebem měl obrovský ohlas a mnoho francouzských šlechticů přijalo kříž. Na Vánoce téhož roku ve Špýru Bernard přesvědčil i krále Konráda a německou šlechtu, aby odešla na výpravu.

Německá armáda se shromáždila koncem května v Řezně, francouzská v Metách v polovině června. Němci táhli před Uhersko do Konstantinopole; vztahy mezi císařem Manuelem byly vyostřené, protože Němci drancovali v okolí Konstantinopole. Spor se podařilo urovnat císařovně Ireně, která byla Konrádovou švagrovou. Francouzi se zatím blížili ke Konstantinopoli a král Ludvík dal císaři najevo své přátelské úmysly. Kupodivu ani Ludvík, ani Konrád neprojevali zájem o spolupráci a v říjnu 1146 vyrazil Konrád jako první do Anatolského vnitrozemí. Císař Manuel Konrádovi radil, aby táhl podél pobřeží, kde mohl očekávat pomoc ze stran byzantských posádek, Konrád ho ale neposlouchal.⁹⁰ Konrád sledoval cestu první křížové výpravy a 25. října byl u Dorylaia přepaden tureckým vojskem. Většina Konrádova vojska byla zmasakrována a králi se se žalostným zbytkem podařilo probít zpět k Nikaii, kde se v listopadu spojil s armádou krále Ludvíka.

Ludvík s Konrádem táhli při pobřeží až k Efezu, kde se Ludvík stočil do vnitrozemí. Konrád, který onemocněl, se zatím vrátil do Konstantinopole. U pisidijské

⁸⁸ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 111.

⁸⁹ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 104.

⁹⁰ Zástěrová, *op. cit.*, p. 257.

Antiochie sice křižáci zvítězili nad seldžuckou armádou, jejich další pochod byl však strastiplný. V únoru armáda dorazila do Attaleie, která patřila Byzantincům. Odtud si francouzský král najal lodě, které ho i s jeho dvorem přeplavily do Antiochie, zatímco zbytek vojska byl ponechán, aby do Svaté země došel pěšky.

Ludvík se dostal v pořádku do Antiochie a v červnu 1148 se konal velký koncil vůdců výpravy, kterého se účastnil Ludvík, Konrád, i královna Melisenda s nezletilým králem Balduinem III.. Ludvík a Konrád s Balduinem III. a jeho matkou Melisendou, podporovaní templářským řádem, snažili přesvědčit k útoku na Damašek, jenž byl považován za snadnou kořist. Druhá křížová výprava 23. července oblehla nepřipravený Damašek. Avšak díky důmyslné guerillové taktice obránců, jimž velel Nadž ad-Dín Ajjúb, otec Saladinův, a také díky rozepřím mezi Evropany a jeruzalémskými barony, se křižáci projevili jako neobratní a nedokázali na město účinně zaútočit. Emír Unur byl nucen obrátit se na Zengího syny o pomoc, a ti ochotně vytáhli na jih k Damašku. Zprávy o postupujícím Núr ad-Dínovi ještě více polarizovaly křížácké velitele; Francouzi a Němci se s Núr ad-Dínem chtěli utkat, ale Jeruzalémští to odmítli a křížácké armádě tak nezbývalo, než ustoupit. Núr ad-Dín se rovněž stáhl, ale následky křížové výpravy, jejíž výsledek byl *status quo ante bellum*, zanechaly na rovnováze sil na Blízkém východě trvalé stopy. Křížová výprava skončila; oba panovníci ještě nějaký čas pobýli v Palestině a pak se odděleně vrátili domů.

Po skončení druhé kruciáty aleppský vládce následně zaútočil na Antiochii a rozdrtil její armádu, v bitvě padl i Raymond z Poitiers a samotnou Antiochii zachránil zásah Balduina III. Později byl Núr ad-Dínem zajat i Joscelin z Edessy a jeho manželka, nakonec raději území, které z Edesského hrabství zbylo, prodala Byzantské říši a se svým synem Joscelinem III. odešla do Jeruzaléma. Hrabství Edessa tak přestalo definitivně existovat. V Tripolisu byl pak zavražděn i hrabě Raymond II., po Antiochii tak i Tripolis ztratil svého vládce.

Damašek již s Jeruzalémským královstvím spojenectví neobnovil a jeho moc začala upadat. Popularita emíra Unura i dynastie Búrjovců v Damnašku klesala a roku 1154 vjel triumfálně do města Núr ad-Dín. Bez boje dokonal to, o co jeho otec usiloval dlouhá léta, aby tak završil jeho dílo a sjednotil sunnitskou Sýrii pod žezlo jednoho panovníka.

12. Balduin III.

V Jeruzalémském království se schylovalo k ostrému konfliktu mezi Balduinem III. a jeho matkou. Mladý král v roce 1152 dospěl a začal pro sebe požadovat absolutní moc nad královstvím. Melisenda a její spojenec Manassé z Hierges ale v konfliktu neuspěli a Balduin se tak chopil moci jako samovládce; Melisenda musela odejít do ústraní a Manassé ze země.

Balduin svou pozornost v roce 1153 obrátil k Askalonu, poslední egyptské baště na území Palestiny. Jeruzalémské vojsko, podporované rytířskými řády, na počátku roku 1153 město oblehlo. Po více než půlročním obléhání, město kapitulovalo 12. srpna 1153.⁹¹ Dobytí Askalonu, znamenalo pro křižáky po všech fiascích od druhé křížové výpravy, velké povzbuzení. Království to však stálo mnoho peněz a Balduin III. tak Núr ad-Dínově převzetí Damašku nemohl nijak zabránit.⁹²

Kurs jeruzalémské politiky nabral výrazně probyzantský směr, jenž vyvrcholil sňatkem Balduina III. s Theodorou, neteří císaře Manuela v roce 1158. Následujícího roku se Manuel na východ osobně vypravil, aby potrestal nájezd Antiochijského knížete Renauda na Kypr. Renaud nemohl byzantské armádě sám vzdorovat a Balduin III. se od něho distancoval. Kníže se musel před císařem pokorit a uznat jeho svrchovanost. Při této příležitosti se Manuel v Antiochii s Balduinem osobně setkal, jeruzalémskému králi se však od císaře nepodařilo získat pomoc proti Aleppu, kterou žádal. Zhoršení vztahů na krátkou chvíli přišlo, když císař Manuel ovdověl a požádal Balduina, aby mu doporučil novou nevěstu z řad křižácké šlechty. Místo Balduinem preferované tripolské princezny Melisendy, ale Manuel nakonec zvolil Marii z Antiochie, což křižáky z Tripolisu pobouřilo.

Balduin zemřel 10. února 1163 a jeho nástupcem se stal jeho mladší bratr Amaury.

13. Amaury

Fátimovský chalífát ani v polovině 12. století neztratil navenek nic ze své síly a bohatství, avšak jeho největší slabinou byla politická nestabilita. Faktickou moc ve státě měli v rukách vezíři a generálové, rovněž bujela rivalita uvnitř samotné fátimovské armády. Spolu s politickým úpadkem se však dostavila také dekadence vojenská; roku 1153 padla poslední egyptská pevnost Askalon do rukou křižákům. Křižáci již dávno toužili po ovládnutí Egypta a dobytí Askalonu zdánlivě otevřelo cestu k dalším skvělým vítězstvím proti Fátimovcům. Rovněž Núr ad-Dín, který završoval své vítězství nad Damaškem, si uvědomoval význam i slabost Egypta.

13.1. Boj o Egypt

Střetu zájmů křižáků i Núr ad-Dína, využívali i egyptští vezírové bojující mezi sebou o moc. Již roku 1163 vpadla do Egypta jeruzalémská vojska, která u Pelusia zničila fátimovskou armádu vezíra Dirgháma a její zbytky obklíčila v pevnosti Bilbajs. Jen díky otevření hrází na Nilu se podařilo křižácký postup zvrátit a donutit je k ústupu. Téhož roku do Damašku uprchl Dirghámův pretendent Šávar, který sultána

⁹¹ Archer (2005), *op. cit.*, p. 227.

⁹² Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 136.

Núr ad-Dína žádal o pomoc při dobytí vezírátu zpět pro sebe. Núr ad-Dín cítil příležitost získat v Egyptě vliv a pomoc přislíbil. Pro expedici do Egypta určil svého nejlepšího generála, Kurda Šírkúha, kterému se skutečně podařilo v Egyptě sesadit vezíra Dirgháma a nastolit zpět Šávara, načež syrská armáda zůstala v Egyptě, aby vezíra držela pod kontrolou. Šávar se ale nechtěl stát loutkou v rukách Núr ad-Dína a tak se obrátil na jeruzalémského krále Amauryho, aby Šírkúha vypudil z jeho země. Král nabídku spojenectví přijal a jeho armáda rychle vpadla do dolního Egypta, kde obklíčila Šírkúha v Bilbajsu. Díky včasnému zásahu Núr ad-Dína, kdy zaútočil proti křižácké Antiochii a porazil antiochijského knížete i tripolského hraběte, byl Amaury donucen obléhání ukončit a vrátit se na sever. Šírkúh tak mohl nerušeně ustoupit z Egypta.

O tři roky později Šírkúh Núr ad-Dína přesvědčil, aby jej znovu vyslal do Egypta. Tentokrát spolu se Šírkúhem šel i jeho synovec a později jedna z nejdůležitějších postav blízkovýchodní středověké historie – Saladin. Šírkúhovým úkolem již bylo přímé podrobení Egypta pod formální svrchovanost bagdádských Abbásovců, tedy v podstatě do Núr ad-Dínových rukou. Šávar na pomoc zavolal opět jeruzalémského krále, kterému slíbil vysokou částku ve zlatě. Amaurymu se, po týdnech patové situace, podařilo Šírkúha z jeho pozice u Káhiry vytlačit a pronásledovat na jih. Tam se syrská armáda otočila a postupovala zpět na sever k Alexandrii, kterou obsadila. Křižáci Alexandrii obklíčili, ale ne tak důsledně, aby se většině Šírkúhovy armády v noci nepodařilo vyklouznout, zatímco nepočetné posádce mamlúkú velel Saladin. Následný pat vedl k dohodě: obě strany si vymění zajatce a opustí Egypt, zatímco u moci bude ponechán Šávar.⁹³

Jeruzalémští rytíři však toužili po úplném ovládnutí Egypta a zmocnění se jeho bohatství. Na podzim roku 1168 vpadli křižáci do nilské delty, kde zmasakrovali místní obyvatelstvo. Tento přešlap měl jeden závažný dopad, a totiž, že křižáci ztratili tak sympatie egyptských křesťanů – Koptů –, kteří se tak přiklonili spíše na stranu Núr ad-Dína. Když křižáci napadli Káhiru, požádal Šávar o pomoc Núr ad-Dína. Syřané vedení opět Šírkúhem dorazili rychle a křižáky zahnali zpět do Palestiny. Šírkúh vzápětí dal Šávara popravít a sám zaujal místo egyptského vezíra. Šírkúh však za pár měsíců za podivných okolností zemřel a jeho místo zaujal Saladin.

Saladin musel nyní prokázat své schopnosti, jeho postavení nebylo jednoduché. Svou moc opíral především o silný sbor kurdských mamlúkú, ale jejich loajalita patřila mrtvému Šírkúhovi a přechod bojovníků na stranu pánova dědice nebylo samozřejmé. Navíc fátimovská šlechta si začala činit ambice, že ztrátu samostatnosti ještě půjde zvrátit. Nicméně již roku 1169 se muslimové v Egyptě museli sjednotit proti dalšímu nepřátelskému vpádu. Tentokrát se do situace vložila Byzantská říše, pomýšlela na dobytí Egypta. Útok jeruzalémského vojska a byzantského námořnictva se soustředil proti přístavnímu městu Damietta. Avšak díky

⁹³ Baldwin (1967), op. cit., p. 553.

řetězu přes Nil chránící vodní přístup k městu, váhavosti krále Amauryho, tradiční nedůvěře mezi Byzantinci a Franky a špatné logistice obléhání o Vánocích 1169 ztroskotalo a obléhatelé se museli stáhnout. Damietské tažení byl poslední pokus křižáků o invazi do Egypta ve 12. století.⁹⁴

13.2. Další spojení Byzance a Jeruzaléma, Amauryho smrt

I přes katastrofu, kterou se egyptské tažení ukázala být, neztratila aliance mezi Byzancí a Jeruzalémským královstvím na svém významu a v roce 1171 navštívil král Amaury Konstantinopol. Orientace na Byzanc byla o to důležitější, že evropské mocnosti byly po neúspěchu druhé křížové výpravy stále neochotnější křižácké státy na Východě podporovat.⁹⁵

Král Amaury zemřel 11. července 1174, několik měsíců po svém velkém protivníku Núr ad-Dínovi. Amaury byl dvakrát ženatý, nejprve s Anežkou z Courtenay, dcerou Joscelyna II. z Edessy. V roce 1167 pak uzavřel dynastický sňatek s praneteří Manuela Komnena Marií. Král měl tři děti: s Anežkou princeznu Sibyllu a prince Balduina IV. a s Marií princeznu Isabellu. Nicméně po stránci nástupnictví se království ocitlo v obtížné situaci. Princ Balduin IV. byl malomocný a bylo jisté, že dlouho vládnout nebude. Jako další v pořadí tak připadala princezna Sibylla, bylo ovšem zapotřebí ji provdat za někoho, kdo by byl schopen království vládnout s ní. Amaurymu se tento úkol nepodařilo naplnit a v době jeho smrti tak byla Sibylla stále svobodná.

14. Saladinův vzestup

Sjednocení muslimského světa do jednotné fronty, se odehrálo až v druhé polovině 70. let 12. století pod žezlem válečníka Saladina, proces sjednocování trval bezmála třicet let. Saladin dovedl do úspěšného konce dílo Zengího a Núr ad-Dína, když spojil centra muslimské moci Mosul, Aleppo, Damašek a Egypt a tuto čerstvě sjednocenou sílu dvou odlišných islámských světů dovedl zkonsolidovat a efektivně využít v ofenzivě proti křižákům.

Saláh ad-Dín Júsuf ibn Ajjúb se narodil v iráckém Tikrítu v roce 1138 do vznešené kurdské rodiny. Saladinův otec byl ve službách Zengího; Saladin pak vyrůstal v Baalbeku a Damašku. Vojenskou kariéru započal po boku svého strýce Šírkúha, Núr ad-Dínova vojevůdce, se kterým se účastnil egyptských výprav.⁹⁶

⁹⁴ Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 144.

⁹⁵ Child; Whittock; Kelly (1992), *The Crusades*, p. 24.

⁹⁶ „Saladin“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-02-22]: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/518809/Saladin>

Po smrti Šírkúha se Saladin ujal velení syrského kontingentu v Egyptě a po odražení byzantsko-křižáckého útoku svou pozici dále upevnil. Byl sunnitským vezírem v chalífátu, jenž svou existenci zakládal na šie, čímž byl Saladin formálně podřízen fátimovskému chalífovi al-Ádidovi; jako vojenský velitel pak sloužil Núr ad-Dínovi a jako sunnita uznával primát bagdádského chalífy al-Mustadího. O postupném nabývání síly Saladinova vlivu vypovídá epizoda z roku 1171, kdy byl do hlavní káhirské mešity vyslán poutník z Mosulu, který v modlitbě provolával slávu bagdádskému chalífovi. Kupodivu jak Saladina, tak šíitských předáků, obyvatelstvo tento akt provokace přijalo velmi vlažně, neboť civilisté již byli unaveni z dlouhotrvající nestability režimu Fátimovců.⁹⁷ Konec Fátimovského chalífátu se tak neodvratně blížil a s ním i staleté islámské schisma.⁹⁸ Křižáci by nyní nemohli odolat společnému útoku z Egypta i Sýrie, ale jednota obou rozdílných světů až příliš závisela na jednotě vládce a jeho mocného vazala, a ta nebyla právě pevná.

Fátimovský chalífa al-Ádid zemřel v roce 1171. Saladin však zabránil zvolení jeho nástupce a sám se proklamoval egyptským sultánem, což vzbudilo nedůvěru u Núr ad-Dína, jenž byl de iure Saladinovým pánem. Konflikt mezi oběma muži se vyostřil ještě téhož roku, kdy Saladin odmítl kooperovat s Núr ad-Dínovými vojsky při operaci proti Krakru de Montréal. Núr ad-Dín však zemřel dřív, než mohl vypravit trestnou expedici do Egypta. Protože žádný z Núr ad-Dínových synů nebyl plnoletý, propadla se jeho syrská říše do chaosu, v němž jednotliví generálové bojovali o pozice. Tehdy přišla Saladinova chvíle; Jeruzalémské království bylo samo oslabené smrtí krále Amauryho.⁹⁹

V Damašku formálně vládl Núr ad-Dínův syn as-Sálih, ve skutečnosti ale vládli regenti a ti se snažili vliv Saladina co nejvíce omezit. Saladin Damašku vyhlásil válku a ještě roku 1174 přitáhl k městu. Sultán i jeho emírové uprchli do Aleppa. Damašek byl Saladinem obsazen bez boje a stal se jeho novou rezidencí. Křižáci si uvědomili, že Saladin nyní představuje pro křižácké státy největší hrozbu. Saladinovým záměrem bylo vytvořit jednotný státní útvar zahrnující Sýrii, Egypt a mimo jiné Palestinu, křižácká přítomnost byla pro něho neakceptovatelná. Saladin nejenom dobýval, ale také trpělivě budoval státní aparát. Od abbéovského chalífy si nechal potvrdit své državy, když se nechal prohlásit sultánem Egypta, Sýrie, Núbie, Jemenu a Palestiny.¹⁰⁰

Dalším cílem Saladinova tažení bylo Aleppo, kam se po ztrátě Damašku uchýlil as-Sálih. Roku 1176 Saladin město oblehl, ale Aleppo dokázalo odolat také díky podpoře jeruzalémského vojska, které se s as-Sálihem spojilo. Aleppo také podporoval zengíovský vládce Saíf ad-Dín Ghází II. z Mosulu. Nejednotní však Zengíovci byli proti Saladinovi příliš slabí; v roce 1183 padlo Aleppo a o dva roky později také Mosul. Sjednocení Předního východu bylo úplné.

⁹⁷ Hrochová, Hroch (1996), *op. cit.*, p. 146.

⁹⁸ Baldwin (1967), *op. cit.*, p. 560.

⁹⁹ *Ibid.*, p. 561.

¹⁰⁰ Tauer (2006), *op. cit.*, p. 184.

15. Balduin IV.

Po smrti krále Amauryho se politická scéna v Jeruzalémě povážlivě polarizovala; palestinští baroni pobývající u dvora v 70. letech 12. století byli již ve druhé, či třetí generaci „domorodci“, měli v Palestině svůj majetek, své postavení a dokonale se vyznali v místních poměrech – Palestina byla jejich domovem. Naproti nim stáli aristokraté, kteří se ve Svaté zemi nenarodili, ale přišli sem z Evropy a Palestinu považovali spíše za zemi nepřátel, čímž se nelišili od křižáků z první křížové výpravy.¹⁰¹ Rytířské řády, jejichž životem byla válka, stály přirozeně na straně přistěhovalců.

Novým králem se roku 1174 stal třináctiletý Balduin IV., vychovaný slavným jeruzalémským kronikářem Vilémem z Tyru. Královým regentem byl hrabě Raymond III. z Tripolisu, který tento úřad zastával snad do roku 1176. Po Balduinově nástupu měli u dvora převahu domácí baroni, mezi nimiž zaujímal Raymond z Tripolisu prominentní postavení.

Protože bylo jasné, že Balduin nebude vládnout dlouho, ani nebude mít potomky, stala se záhy otázka nástupnictví velmi naléhavou. Král měl pouze dvě sestry, podle práva tak mohl nastoupit manžel starší z nich, Sibylly. Ovšem nároky na trůn neskrýval ani Raymond III., který tak činil ze svého postavení nejbližšího mužského králova příbuzného a úřadujícího regenta, především pak proto, že královy sestry zatím nebyly provdány. Nicméně král byl vůči svému regentovi obezřetný a ke svému dvoru zval i své další příbuzné z matčiny strany, zejména Joscelina III. z Edessy, čímž vyvažoval Raymondův vliv u dvora.

V roce 1176 byla Sibylla provdána za italského šlechtice Viléma z Montferratu, který byl příbuzný francouzského krále Ludvíka VII. i římsko-německého císaře Fridricha Barbarossy. Vilém ale již v roce 1177 zemřel, se Sibyllou nicméně měl potomka Balduina V. V roce 1180 se Sibylla Jeruzalémská konečně provdala, zvolila si Guye de Lusignan, hraběte z Jaffy a Askalonu. Svatba se konala ve špěchu, neboť Raymond III. a antiochijský kníže Bohemund plánovali prosadit Sibyllinu svatbu s Balduinem z Ibelinu, čímž by skupina domácích baronů u dvora výrazně posílila. Guy de Lusignan byl příslušníkem skupiny evropských baronů a díky jeho sňatku s princeznou si s ním názorově spříznění baroni přisvojili pozici rozhodující kliky u dvora.¹⁰² Těm se pak podařilo také prosadit svého člověka, arcibiskupa z Caesareje Heraklia, do pozice patriarchy.

Ke skupině kolem Guye de Lusignan patřil i baron ze Zajordánska jménem Renaud de Châtillon. Renaud byl bývalý antiochijský kníže, který strávil šestnáct let v aleppském zajetí, neboť nikdo neměl zájem na jeho vykoupení. Propuštěn byl až roku 1176 as-Sálihem, který omilostnil všechny křesťanské zajatce výměnou za

¹⁰¹ Baldwin (1967), *op. cit.*, p. 591.

¹⁰² Hrochová; Hroch (1996), *op. cit.*, p. 150.

křížáckou pomoc proti Saladinovi. Svou bezohledností proslul již před zajetím, kdy roku 1158, ještě coby antiochijský kníže, napadl a vyplnil byzantský Kypr. Ani jako pán Zajordánska nezměnil své způsoby a pořádal nájezdy na arabské obchodní karavany putující Zajordánskem z Egypta do Sýrie. V dobách příměří mezi křížáky a Saladinem měly karavany za poplatek zajištěnou volnou trasu křížáckým územím a toto příměří Renaud neváhal porušovat. Roku 1181 Renaud právě jednu z takových karavan přepadl a okradl o zboží. Saladinova odplata však na sebe čekat nenechala a ještě téhož roku se u hradu Belvoir strhla mezi jeruzalémským vojskem a Saladinem bitva. Křížáci Saladina zatlačili k ústupu. Roku 1182 Renaud uspořádal své slavné tažení na Mekku. Jeho námořní síly vpadly do Rudého moře, kde přepadly mnoho lodí i pobřežních měst. Až zásah Saladinova bratra al-Ádila křížácké piráty zastavil a Saladin Renaudovi za tento čin přísahal pomstu.

Evropští rytíři posílení svým vlivem začali aktivně napadat Saladinovo území, což vyústilo v potyčky s muslimskou armádou. Vrchní velitel jeruzalémského vojska Guy de Lusignan byl ale v boji váhavý, domácí baroni ho obvinili ze zbabělosti a prosadili jeho odvolání z funkce. V listopadu 1183 Saladin oblehl Renaudův hrad Le pierre du Desert, ale Balduinovo vojsko ho opět donutilo k ústupu.

Všechny tyto bitvy však byly pouhými šarvátkami, ačkoliv je pravděpodobné, že kdyby křížáci některou z nich prohráli, důsledky by byly nedozírné. Každé jejich vítězství ale vždy znamenalo jen získání času, a také jistotu, že se Saladin za čas zase vrátí. Materiální i lidské zdroje jeho impéria byly vůči křížáckým státům nesrovnatelné.

16. Válka se Saladinem a pád Jeruzaléma

V roce 1185 zemřel Balduin IV. a na jeho místo formálně nastoupil Balduin V., Sibyllin nezletilý syn korunovaný dva roky předtím. Raymond z Tripolisu byl jmenován regentem malého krále a ze své pozice uzavřel se Saladinem mír. Ale již roku 1186 sedmi král zemřel a Raymond se svými věrnými ztratil svůj dosavadní vliv. Princezna Sibylla s Guyem de Lusignan se zmocnila trůnu. Renaud de Châtillon znovu přepadl muslimskou obchodní karavanu a když král proti němu nezasáhl, vyhlásil Jeruzalému válku.

Ačkoliv tato válka se Saladinem měla mít důsledky pro události v Evropě i na Blízkém východě, zpočátku se jednalo jen o konflikt samotného Jeruzalémského království a Saladinova impéria. Renaudův nezodpovědný útok na muslimy pobouřil Raymonda III. i knížete Bohemunda, který pro Antiochii vyhlásil neutralitu.

Na jaře 1187 se u Seforie shromáždila jeruzalémská armáda pod velením krále Guye. Saladin zatím oblehl s asi dvacetitisícovou armádou galilejskou

Tiberiadu.¹⁰³ Se svými armádami se do Seforie dostavili všichni významní velmoži království, včetně Raymonda z Tripolisu.

Saladin doufal, že se mu křižáky podaří vylákat z jejich obranné pozice u Seforie na otevřené pole v poušti a tam zničit, proto Tiberiadu oblehl. Baroni se zatím s králem radili, co podniknout. Raymond III. navrhoval zůstat na místě v obranné pozici u Seforie. Ale velmistr templářů Gérard de Ridefort Raymonda obvinil ze zbabělosti a spolčení s muslimy.¹⁰⁴ Královská rada se ale vyslovila pro Raymondův názor. Renaud a Gérard se ale nevzdali a večer za králem zašel velmistr Gérard, aby se ho pokusil přesvědčit k tažení na Tiberiadu. Velmistr naléhal a hrozil, že pokud se král nepodvolí, templáři opustí jeruzalémské vojsko, což by znamenalo značné oslabení bojeschopnosti křižáků. Král Guy se nechal přesvědčit a zrána 3. července vydal armádě rozkaz k pochodu.

Seforia ležela 32 kilometrů západně od Galilejského jezera.¹⁰⁵ Armáda pochodovala pouštní krajinou v letních vedrech téměř bez zásob vody, navíc byla neustále napadána Saladinovými lehkými jezdci. Asi v deset dopoledne se armáda zastavila v Turanu, kde zastavila a na další cestu se vydala až odpoledne. K večeru dorazili křižáci v ke dvojitému kopci nedaleko vesnice Hattín, kde rozbili tábor na noc. Saladin pak křižáky v noci obklíčil. Žíznivé a vyčerpané křižáky Saladin ráno 4. července zdecimoval. Z kleští se podařilo probít jen Raymondovi z Tripolisu, Balianovi z Ibelinu a Reginaldovi ze Sidonu. Král Guy byl zajat. Renaud de Châtillon byl popraven hned po bitvě, stejně jako i příslušníci rytířských řádů.¹⁰⁶ a král i jeho rytíři byli odvedeni do zajetí.

Palestinská města, která zůstala většinou bez obránců, byla Saladinem následně snadno dobývána, nebo kapitulovala bez boje. Dne 20 září 1187 Saladin oblehl Jeruzalém. Jeruzalémské obraně velel Balian z Ibelinu. Město vzdorovalo až do 2. října, kdy se město vzdalo za velmi velkorysých podmínek. Odolala jen nejsilnější města na pobřeží: Tripolis, Antiochie a Tyros díky nenadálému příjezdu Konráda z Montferratu, strýce zesnulého krále Balduina V.

17. Třetí křížová výprava

Zpráva o pádu Jeruzaléma otřásla Evropou. 29. října 1187 vyhlásil papež Řehoř VIII. Třetí křížovou výpravu. Jako první vyrazil na Východ sicilský král Vilém II., menšími výpravami z Flander, Anglie či Skandinávie.

¹⁰³ Rickard, *Battle of Hattin, 4 July 1187*, [2012-02-27]:

http://www.historyofwar.org/articles/battles_hattin.html

¹⁰⁴ Nicolle (1993), *Hattin 1187*, p. 67.

¹⁰⁵ „Battle of Hattin“, *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-02-27]:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/256944/Battle-of-Hattin>

¹⁰⁶ Jotischky (2004), *op. cit.*, p. 102.

V květnu 1189 se v Řezně shromáždila armáda Svaté říše římské vedená Fridrichem Barbarossou. Císař byl opatrný a nejprve si diplomatickou cestou zajistil volný průchod Uherskem, Srbskem a Byzancí. S císařem na výpravu šli nejpřednější velmoži Svaté říše římské, včetně českého knížete Vladislava II.; odhaduje se, že německá armáda mohla čítat až dvacet tisíc mužů.¹⁰⁷ Fridrich se bez potíží dostal do Konstantinopole, ale v byzantském hlavním městě propukly šarvátky mezi Němci a Byzantinci. Na jaře 1190 překročil Fridrich Bospor a vstoupil do Anatólie. Když však křižáci vstoupili na seldžucké teritorium, začali být napadáni tureckými nájezdníky. Dne 18. května u města Konya Fridrich seldžuckou armádu Qutb ad-Dína porazil. Cesta Anatólií byla strastiplná a přechod před pohoří Taurus vyčerpávající. 10. června při přechodu řeky Salef císař spadl z koně a utopil se. To byl konec výpravy, která se tím rozpadla. Fridrich Švábský se pokusil zbytky armády vést do Sýrie dál, ale do Antiochie v polovině července dorazily jen zlomky Barbarossových armád.¹⁰⁸

Dalšími dvěma velmocemi, které se třetí křížové výpravy účastnily, byla Anglie a Francie. Králové Jindřich II. a Filip II. August spolu prakticky neustále bojovali, po smrti Jindřicha II. se nový anglický král Richard s Filipem Augustem usmířil a společně se zavázali vyrazit na křížovou výpravu. Francouzi s Angličany vyrazili společně z Francie v létě 1190 a společně také přezimovali na Sicílii. 20. dubna 1091 přistál Filip August v Palestině, zatímco Richard se po cestě dostal do konfliktu s řeckým vládcem na Kypru Izákem Komnenem a zdržel se tak dobýváním ostrova.¹⁰⁹ S příchodem hlavních křížáckých armád záhy v červenci kapituloval dlouho obléhaný Akkon. Pro Filipa II. Augusta tím křížová výprava skončila a vrátil se domů. Richard ještě v Palestině zůstal do října 1192.

Dne 7. září Richard slavně zvítězil nad Saladinem v bitvě u Arsufu a dobyl přístav Jaffa. O dobytí Jeruzaléma se Richard dvakrát pokusil, v listopadu 1191 a červnu následujícího roku, pokaždé ale od něho nakonec upustil. 2. září 1192 Richard se Saladinem uzavřeli příměří a anglický král poté Palestinu opustil.

17.1. Spor o jeruzalémskou korunu

V roce 1188 byl ze zajetí propuštěn Guy de Lusignan, který se následně odebral do Tyru. Konrád z Montferratu, který se zatím stihl vybudovat vlastní autoritu, Gye do města nepustil a město mu nevydal. Guy se nakonec rozhodl se svými stoupenci zaútočit na Akkon. V roce 1190 zemřela královna Sibylla a Guy tak přišel o svou královskou legitimitu. Sám Konrád se následně oženil se Sibyllinou mladší sestrou Isabellou. Po příjezdu Richarda a Filipa se rozhodlo, že Guy zůstane doživotně králem a Konrád s Isabelou se stanou jeho nástupci. Toto uspořádání se ale ukázalo jako pouze dočasné, protože třenice mezi oběma muži a jejich přívrženci neustaly. Richard se tedy obrátil na palestinské barony, aby si svého krále zvolili a ti

¹⁰⁷ Crompton (2003), *The Third Crusade*, p. 37.

¹⁰⁸ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 153.

¹⁰⁹ „Crusades“ *Encyclopædia Britannica Online*, [2012-03-3]:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/144695/Crusades/25611/The-Third-Crusade>

se jasně vyslovili pro Konráda. Guy tak o svůj titul definitivně přišel, nicméně Richard jej odškodnil vládou na Kypru, který rod Lusignanů podrží další tři staletí.¹¹⁰ 28. dubna 1192 byl Konrád zavražděn příslušníky sekty assassínů.¹¹¹ Ovdovělá královna Isabella byla vzápětí provdána za Jindřicha ze Champagne.

18. Akkonské království ve 13. století

Jeruzalémské království ve své moci a nádheře zaniklo. Království s hlavním městem Akkonem, bylo jen stínem státu, který se v Palestině rozkládal před bitvou u Hattínu. Jeruzalémské království již ani zdaleka nelákalo západní křesťany, aby se ve Svaté zemi usazovali a raději mířili do atraktivnějších oblastí, jako nově vznikajících křižáckých států v Řecku, které vznikly po čtvrté křižové výpravě. Místo vojenské hard power tak nabyla na významu soft power, vyjednávání se silnějším muslimskými sousedy a schopnost balancovat.

V roce 1197 zemřel Isabelin manžel Jindřich ze Champagne a jejím novým manželem se stal kyperský král Amaury, bratr Guye de Lusignan. Amaury za pomoci palestinských baronů dobyl Sidon a Bejrút, čímž upevnil křižácké pozice na palestinském pobřeží a poté se Saladinovými dědici vyjednal pětiletý mír. V roce 1205 Amaury a krátce po něm i Isabella. Na jejich trůn tak nastoupila Marie z Montferratu, dcera Isabelly a Konráda. Té bylo v té době mezi dvanácti a třinácti lety a regentem za nezletilou královnu se stal Jan z Ibelinu.¹¹² V roce 1210 se Marie vdala za Jana z Brienne, s nímž měla dceru Jolantu. Jan z Brienne byl sice chudý a již starý rytíř, byl však zkušený válečník. Marie zemřela v roce 1212 krátce poté, co porodila dceru Jolandu, která se tak stala dědičkou koruny. Jan z Brienne tak sice ztratil nárok na vládu, byl však přesto uznán za Jolandina regenta a de facto vládl dále.¹¹³

18.1. Pátá křižová výprava

Po fiasku čtvrté křižové výpravy, která místo proti muslimům byla vržena proti Byzanci, se papež Innocenc III. pokoušel v Evropě rozdmýchat zájem o výpravy na Východ a v roce 1215 vyhlásil 4. Lateránský koncil pátou křižovou výpravu. Pátá křižová výprava se Palestiny dotkla jen okrajově: v roce 1217 se sice sešla koalice Jana z Brienne, kyperského krále Huga, antiochijského knížete Bohemunda IV., uherského krále Ondřeje II. a rakouského vévody Leopolda VI. Muslimové ale o válku s nimi nestáli a bitvě se vyhnuli, načež se král Ondřej a Hugo vrátili zpět. Napřesrok ale křižáci pod vedením Jana z Brienne s novými posilami z Evropy vyrazili proti

¹¹⁰ Edbury (1993), *The Kingdom of Cyprus and the Crusades*, p. 8.

¹¹¹ Daftary (1994), *The Assassin legend*, p. 72.

¹¹² Lambert, Sarah, Queen or Consort Rulership and Politics in Latin East in: Duggan, Anne (2008), *Queens and Queenship in Medieval Europe*, p. 166.

¹¹³ Runciman (1987), *A history of the Crusades: Kingdom of Acre and later crusades*, p. 134.

egyptské Damiettě. I přes rozpory mezi králem Janem a papežským legátem Pelagiem se egyptské město podařilo dobýt. Znechucený Jan se poté vrátil do Palestiny. Křižáci, kteří v Damiettě zůstali, byli v roce 1221 při expedici do egyptského vnitrozemí poraženi a museli se stáhnout. Pátá křížová výprava tím skončila.

18.2. Šestá křížová výprava a mocenské zájmy Štaufů

V roce 1225 se mladá Jolanda provdala za římsko-německého císaře Fridricha II. Fridrich odstavil Jana z Brienne od moci a do Akkonu dosadil svého regenta. Jolanda byla odeslána na Sicílii, kde zemřela krátce poté, co se 25. dubna 1228 narodil Fridrichův syn Konrád II. Fridrich se do Palestiny vypravil v roce 1227. Byl přitom v nepřátelském vztahu s papežstvím a papež Řehoř IX. císaře exkomunikoval. Fridrich II. do Palestiny přijel v létě 1228. Kromě exkomunikace kazila Fridrichův status jeruzalémského krále skutečnost, že Jolanda byla po smrti a právoplatným dědicem jeruzalémského trůnu byl novorozený Konrád II.¹¹⁴

Fridrich, který v Palestině neměl dostatečnou armádu, aby mohl začít válku s Ajjúbovci, vsadil raději na diplomacii. Egyptský sultán al-Kámil, který se nacházel ve válce se svými bratry byl k jednání svolný. Fridrich křižákům zajistil vydání Jeruzaléma a rozsáhlých oblastí v Galileji a desetileté příměří. 17. března pak 1229 pak Fridrich vjel triumfálně do Jeruzaléma, kde korunoval sám sebe jeruzalémským králem. Tím byla jeho výprava završena a krátce nato se vrátil zpět do Itálie.¹¹⁵

V Palestině zůstal kontingent císařových vojáků, proti kterým povstali proticísařsky smýšlející baroni, vedení rodem Ibelinů. Při prvním projevu neposlušnosti císař nechal posádku v Palestině posílit a navíc tam vyslal své generály, kteří měli na situaci dohlížet. Bratři Filangierové si však počínali tak neobratně, že proti sobě popudili i všechny ostatní barony, čímž se malý stát ponořil do víru občanské války, kterou promrhali desetileté příměří vyjednané Fridrichem. Muslimové vzápětí obsadili Jeruzalém a zbořili Davidovu věž, čímž se město vojensky bezcenné. Křižáci ale město brzy získali nazpátek s pomocí navarrského krále Theobalda, který připlul do Palestiny v roce 1239. Theobald odplul hned následujícího roku, zato připlul císařův zmocněnec Richard z Cornwallu, který zkontroloval neposlušné barony. Když ale v roce 1242 Richard z Cornwallu odjel, baroni provedli převrat a štaufské vlády se definitivně zbavili.

Jeruzalémské království čekala série porážek: v roce 1244 pak oddíl chórezemských žoldnéřů ve službách Egypta napadl Jeruzalém; křižáci toto město už nikdy více nedobýli nazpátek. Téhož roku porazili Egyptané křižáckou armádu u Gazy a o tři roky později padl také Askalon. Jeruzalémské království se tak územně omezilo jen na pás měst při pobřeží.

¹¹⁴ *Ibid.*, p. 179.

¹¹⁵ Hrochová, Hroch (1996), *op. cit.*, p. 236.

18.3. Ludvík IX. a sedmá křížová výprava

V roce 1244 se vydal na křížovou výpravu francouzský král Ludvík IX., který o čtyři roky později dorazil na Kypr a jeruzalémští rytíři se rozhodli jeho výpravu podpořit. V roce 1249 Ludvík udeřil na Egypt a dobyl Damiettu. Na podzim téhož roku vyrazili do egyptského vnitrozemí. U města al-Mansúra sice porazili egyptské vojsko, ale Pyrrhovo vítězství, jakého Ludvík dosáhl, ho donutilo k návratu na sever. Egypťané si mezitím přivolali posily, Ludvíka obklíčili a jeho armáda padla do zajetí. Ludvík sebe a část svých rytířů vykoupil Damiettou; poté odešel do Palestiny, kde se chopil vlády jako regent. Ludvík IX. vládl Palestině celé čtyři roky a během té doby se mu podařilo obratnou diplomacií vysvobodit své muže z egyptského zajetí.

18.4. Mongolský vpád

V polovině 13. století začali na Přední východ pronikat Mongolové, kteří v roce 1256 zničili muslimskou sektu assasinů, v roce 1258 Bagdád a počátkem roku 1260 dobyl muslimské centrum Aleppo mongolský generál Ketbugha, který byl křesťanského vyznání. Do mongolských rukou se dostal také Damašek. Křížáci byli ve vztahu vůči Mongolům nejednotní. Antiochijský kníže a tripolský hrabě Bohemund VI. se jim plně poddal a vojensky je v jejich výbojích podporoval. Akkonští baroni naproti tomu ale byli rozhodnuti si udržet svobodu. Mongolové v roce 1260 vyzvali egyptské mamlúky v přijetí poddanství, sultán Kutuz ale odmítl a začal se připravovat na válku. Ještě téhož roku Kutuzův generál Bajbars Ketbughovu mongolskou armádu porazil v bitvě u Ajn Džalúd. Muslimové následně znovudobyli Aleppo i Damašek a Mongolové přestali v Syropalestině být faktorem.

18.5. Mamlúci a zánik křížáckých států

Bajbars, který mezitím zavraždil sultána Kutuze a sám zaujal jeho místo, zaměřil svou pozornost na křížáky. Bajbars jim nemohl zapomenout, že někteří kolaborovali s Mongoly.¹¹⁶ V roce 1268 obsadil oblast Galileje a dobyl křížáckou Antiochii. Mamlúci si v Antiochii počínali velmi brutálně, všechno obyvatelstvo bylo buď zabito, nebo zotročeno. Mamlúci byli jinými protivníky, než Egypťané. Jednalo se původně o turecké otroky, od mládí cvičené k vojenské službě. Mamlúcké jednotky byli elitními složkami sunnitských armád. Do Egypta se dostali se Saladinem. Mamlúci postupně v Egyptě získávali politickou moc. Mamlúci nechovali žádný respekt ke křížákům ani k jinověrcům.

V roce 1271 dorazil do Akkonu mladý anglický princ Eduard, jeho cesta se někdy označuje jako devátá křížová výprava. Eduard měl s sebou jen nevelký oddíl, než aby situaci v Palestině vojensky zvrátil. Podařilo se mu ale přesvědčit Bajbarse, aby souhlasil s desetiletým příměřím. Baroni příměří využili k vyřešení sporu nástupnictví na trůn, protože mladý syn Konráda II. Korád III. byl v Itálii Karlem

¹¹⁶ Bridge (1995), *op. cit.*, p. 212.

z Anjou v roce 1268. Na trůn byli dva pretendenti: kyperský král Hugo I. a Karel z Anjou, který si práva k trůnu koupil od skutečné dědičky trůnu Marie z Antiochie. Karel vyslal do Palestiny svého zástupce Rogera ze San Severina, který získal převahu nad Hugovými stoupenci a s novým mamlúckým sultánem Kalawunem vyjednal další desetileté příměří. Karel z Anjou zemřel v roce 1285 a novým jeruzalémským králem tak byl o rok později v Akkonu korunován Jindřich Kyperský.

Sultán Kalawun zahájil v témže roce svou ofenzivu proti křižáckým státům. 26 dubna 1289 dobyli Tripolis a zmasakrovali jeho obyvatele.¹¹⁷ Na pád Tripolisu zareagoval král Jindřich a připlul z Kypru s posilami do Palestiny. Do Akkonu dorazily i posily z Benátek. Když ale nově příchozí začali zabíjet muslimské civilisty, mamlúci příměří vypověděli a Akkon byl obležen Kalawunovým synem Kálilem 6. dubna. Město vzdorovalo měsíc a půl, než bylo 18. května konečně dobyt a Jeruzalémské království přestalo existovat.

¹¹⁷ Nicolle (2010), *Pád Akkonu 1291*, p. 46.

19. Závěr

Po téměř dvou stech letech existence přestaly na konci 13. století křižácké v Palestině existovat. Křižáci, kteří na sklonku 12. století nevědomky využili nejednotnosti muslimského světa na Blízkém východě, dokázali vybudovat ze svých států regionální velmoci; ačkoliv evropští křižáci představovali pro Blízký východ cizí element, jejich státy se dokázaly v oblasti etablovat a stát se tak aktivním hráčem na mezinárodním poli.

Hlavními spojenci Jeruzalémského království byly evropské státy, zvláště Francie, kde mělo hodně křižáků své kořeny, papežství a ve 12. století také Byzantská říše. Hlavní výhodou křižáckých států byla ale nejednotnost muslimského okolí: fátimovského Egypta a sunnitských center Damašek, Aleppo a Mosul. Jak křižáci v oblasti zakořenili, ztratili svůj původní fanatismus a černobílé vidění muslimského okolí, což jim umožnilo s muslimy uzavírat spojenectví (zvláště s Damaškem) a participovat se v jejich vnitřních konfliktech. Toto jednání jeruzalémské křižáky přivádělo do konfliktu s jejich evropskými spojenci, kteří proudili do Svaté země a oproti již v Palestině narozeným křižákům neměli jejich zkušenosti a rozhled. Tento konflikt mezi „domorodci“ a přistěhovalci dosáhl vrcholu v 80. letech 12. století. Muslimský svět se naproti tomu sjednocoval, nejprve v Sýrii a nakonec byl připojen i Egypt pod jednotnou vládu Saladinovu.

Po bitvě u Hattínu a ve 13. století již nepředstavovaly pro muslimy v Egyptě a Sýrii reálnou hrozbu. Snad i to, že je muslimští vládcové nepovažovali za bezprostřední ohrožení, přispělo k tomu, že vydržely tyto útvary existovat ještě tak dlouho. Hlavním důvodem ale byl fakt, že Saladinova muslimská říše se rozpadla mezi jeho dědice.

Ačkoliv se uskutečnila ještě řada křižových výprav na Blízký východ a i přes dílčí úspěchy se však stav před Hattínem se obnovit nepodařilo. Zredukované Jeruzalémské království navíc nedostávalo takovou podporu z Evropy, zejména lidskou; Evropané vystřízlivěli z počáteční euforie, která křižácké výpravy obklopovala a vedle toho existovala atraktivnější místa, kam odcházet bojovat jako křižák, především rodící křižácké státy v Řecku, Pyrenejský poloostrov či Pobaltí. Do poměrů v Syropalestině už nezasáhla ani Byzantská říše, která po bitvě s Turky u Myriokefala ztratila své velmocenské postavení a čtvrté křižové výpravě, která byla namířena na Konstantinopol, byla dočasně vyvrácena. Ani Mongolové, kteří začali ve 13. století pronikat na Blízký východ, křižácké státy nezachránily a nakonec byli

egyptskými mamlúky vypuzeni. Mamlúci nakonec znamenali zkázu i pro křižácké státy v Palestině. Na pevnině sice křižácké státy přestaly existovat, Kyperské království, které bylo založeno po třetí křižové výpravě, se však udrželo a křižáci byli politickým faktorem v oblasti ještě několik století.

20. Seznam zdrojů

20.1. Literatura

- Archer, Thomas A. (2005): *The Crusades: The Story of the Latin Kingdom of Jerusalem*, Whitefish: Kessinger.
- Asbridge, Thomas (2005): *The First Crusade: A New History*, Oxford: Oxford University Press.
- Baldwin, Marshal (1969): *A history of the Crusades: The First hundred Years*, Madison: University of Wisconsin Press.
- Bridge, Antony (1995): *Křížové výpravy*, Praha: Academia.
- Child, John; Whittock, Martyn; Kelly, Nigel (1992): *The Crusades*, Londýn: Heinemann.
- Claster, Jill N. (2009): *Sacred Violence: The European Crusades to the Middle East, 1095-1396*, Toronto: University of Toronto Press.
- Crompton, Samuel Willard (2004): *The Third Crusade: Richard the Lionhearted Vs. Saladin*, Philadelphia: Chelsea House Publishers.
- Daftary, Farhad (1994): *The Assassin legend: Myths of Isma'illis*, Londýn: Tauris.
- Edbury, Peter W. (1993): *The kingdom of Cyprus and the Crusades*, Cambridge: Cambridge University Press.
- France, John (1996): *Victory in the East: A Military History of the First Crusade*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gil, Moshe (1997): *A History of Palestine, 634-1099*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hancock, Lee (2003): *Saladin and the Kingdom of Jerusalem: The Muslims Recapture the Holy Land in Ad 1187*, New York: The Rosen Publishing Group.
- Harari, Yuval (2007): *Special operations in the age of chivalry: 1100-1550*, Woodbridge: Boydell Press.
- Hrochová, Věra; Hroch, Miroslav (1996): *Křížáci ve Svaté zemi*, Praha: Mladá fronta.
- Hrochová, Věra (1982): *Křížové výpravy ve světle soudobých kronik*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Jotischky, Andrew (2004): *Crusading and the Crusader States*, Harlow: Pearson.
- Kostick, Conor (2009): *The Siege of Jerusalem: Crusade and Conquest in 1099*, Londýn: Continuum.
- Lambert, Sarah: Queen or Consort Rulership and Politics in Latin East in: Duggan, Anne (2008), *Queens and Queenship in Medieval Europe*:

Proceedings of a Conference Held at King's College London, April 1995, Woodbridge: Boydell Press.

- Madden, Thomas F. (2005): *The new concise history of the Crusades*, New York: Barnes & Noble.
- Nicolle, David (2001): *The Crusades*, Oxford: Osprey Publishing.
- Nicolle, David (2003): *The First Crusade: Conquest of the Holy Land*, Oxford: Osprey Publishing.
- Nicolle, David (1993): *Hattin 1187: Saladin's greatest victory*, Oxford: Osprey Publishing.
- Nicolle, David (2010): *Pád Akkonu 1291: Krvavý zánik křižáckých států*, Praha: Grada Publishing.
- Peoples, R. Scott (2007): *Crusade of Kings*, Holicong: Wildside.
- Riley-Smith, Jonathan (2003): *The First Crusade and the Idea of Crusading*, Londýn: Continuum.
- Riley-Smith (1983): „The motives of the earliest crusaders and the settlement of Latin Palestine“, *The English Historical Review*, 98/389, pp. 721-736.
- Runciman, Steven (2005): *The First Crusade*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Runciman, Steven (1987): *A history of the Crusades: Kingdom of Acre and later crusades*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Tauer, Felix (2006): *Svět islámu: Dějiny a kultura*, Praha: Vyšehrad.
- Zástěrová, Bohumila (1992): *Dějiny Byzance*, Praha: Academia.

20.1. Online zdroje

- *Encyclopædia Britannica Online*: <http://www.britannica.com/>
- *Encyclopedia Iranica*: <http://www.iranicaonline.org/>
- Rickard, J.: *Battle of Hattin, 4 July 1187*, [2012-02-27]: http://www.historyofwar.org/articles/battles_hattin.html

21. Resumé

Topic of this bachelor thesis is „A short history of the Kingdom of Jerusalem“. This bachelor thesis deals with topic of Crusades and Crusader states in Latin East. It starts with describing political and cultural situation in the Middle East before the crusader conquest, ie., the cultural and political background of the Crusader states. The thesis follows with describing history of the Kingdom of Jerusalem – the most important Crusader state in the Middle East – it's rise in 12th century, and the most important moment, the Battle of Hattin after which the kingdom started to decline. In 1291 the last crusader city in Latin East had fallen and the Kingdom of Jerusalem ceased to exist.

22. Přílohy

Blízký východ klem roku 1140

Gustave Doré: Papež Urban II. vyzývá v Clermontu k osvobození Svaté země

Mapa postupu první křižové výpravy

Gustave Doré: Vůdcové první křížové výpravy

Křižáci dobývají Jeruzalém na středověkém iluminovaném rukopisu

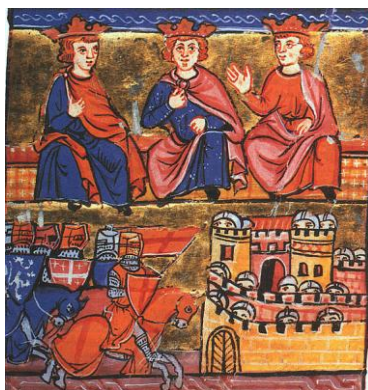
Znak Jeruzalémského království

Chránce Božího hrobu Godefroy z Bouillonu

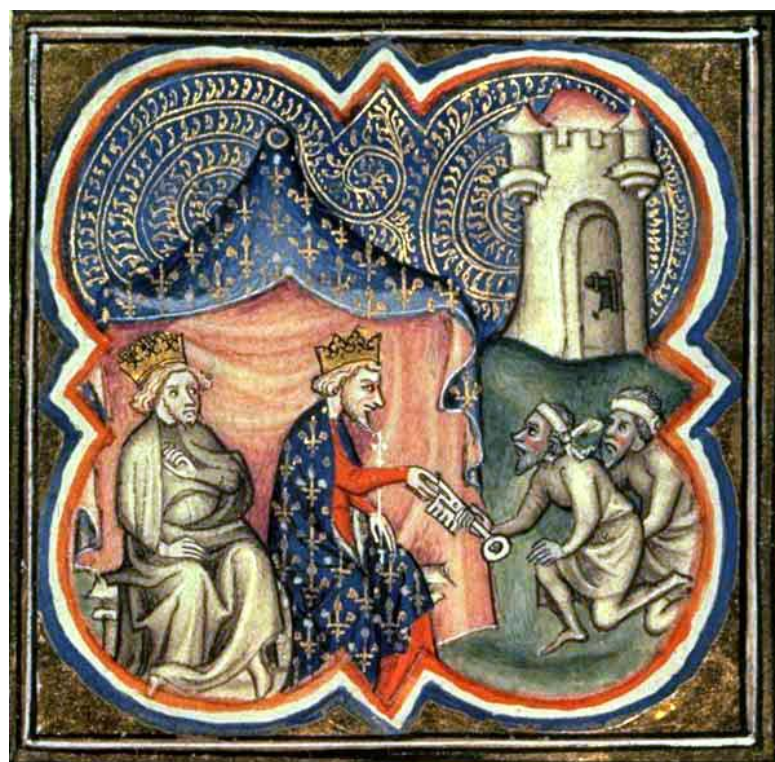
Moderní podobizna krále Balduina I.

Tři králové: Konrád III., Ludvík VII. a Balduin III.

Podobizna sultána Saladina

Filip II. August a Richard I. přijímají kapitulaci Askalonu

Vyobrazení setkání císaře Fridricha II. se sultánem al-Kámilem

Pád Akkonu